

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Marie Brúnová

**Obsah povinnosti jednat s péčí řádného
hospodáře**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Tomášek, Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 10. 3. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 113 493 znaků včetně mezer.

Marie Brůnová

V Praze dne 10. 3. 2022

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Petru Tomáškoví, Ph.D., za jeho pomoc, ochotu a vstřícnost při vedení mé diplomové práce. Ráda bych též poděkovala celé mé rodině a v neposlední řadě mému příteli, za jejich bezmeznou podporu během mého studia.

Obsah

Úvod.....	6
1. Péče řádného hospodáře obecně.....	9
1.1. Historický exkurz	10
1.2. Na koho se péče řádného hospodáře vztahuje.....	12
1.3. Smluvní nebo zákonná povinnost?.....	13
1.4. Důkazní břemeno.....	15
1.5. Dílčí shrnutí.....	16
2. Loajalita	17
2.1. Povinnost loajality obecně	17
2.2. Korporační loajalita	18
2.3. Aktivní a pasivní část loajality a její projevy.....	20
2.4. Zájem obchodní korporace.....	20
2.4.1. Monistický model.....	21
2.4.2. Pluralistický model.....	22
2.4.3. Osvícenský model	23
2.4.4. Model společensky odpovědné korporace	24
2.5. Povinnost loajality po zániku funkce člena voleného orgánu.....	25
2.6. Dílčí shrnutí.....	25
3. Potřebné znalosti	26
3.1. Negativní vymezení potřebných znalostí.....	26
3.2. Pozitivní vymezení potřebných znalostí	26
3.3. Informovanost	27
3.4. Dílčí shrnutí.....	28
4. Pečlivost.....	29
4.1. Delegace výkonu funkce.....	30
4.2. Pečlivost vs. loajalita	31
4.3. Modifikace pečlivosti	32
4.4. Objektivní a subjektivní standard péče.....	32
4.5. Dílčí shrnutí.....	34
5. Podnikatelský úsudek	35
5.1. Podnikatelský úsudek a důkazní břemeno	37
5.2. Obsah podnikatelského úsudku	38
5.2.1. Loajalita v podnikatelském úsudku	39
5.2.2. Obhajitelný zájem v podnikatelském úsudku	39
5.2.3. Informovanost v podnikatelském úsudku	40
5.2.4. Dobrá víra v podnikatelském úsudku	40
5.3. Podnikatelský úsudek v judikatuře soudů.....	41
5.3.1. Americká právní úprava.....	43
5.3.2. Britská právní úprava.....	44
5.3.3. Povinnost jednat v rámci pravomocí	46
5.3.4. Povinnost prosazovat úspěch společnosti	46
5.3.5. Povinnost vykonávat nezávislé rozhodnutí.....	47
5.3.6. Povinnost vykonávat rozumnou péči, dovednosti a pečlivost.	47

5.3.7. Povinnost vyhýbat se konfliktu zájmů a nepřijímat benefity od třetích stran	47
5.3.8. Nefyzická povaha společnosti	48
5.4. Dílčí shrnutí	48
Závěr	50
Seznam použitých zkratk	53
Seznam použitých zdrojů	54
Obsah povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře	60
Abstrakt	60
Klíčová slova: péče řádného hospodáře, podnikatelský úsudek, loajalita	60
The content of duty to act with due managerial care	61
Abstract	61
Keywords: due managerial care, business judgment rule, loyalty	61

Úvod

Téma mé diplomové práce – Obsah povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, jsem si vybrala nejenom z důvodu rozsáhlosti a komplikovanosti daného tématu, ale zejména s ohledem na vážnost následků porušení povinností tvořících obsah takového institutu u osob, které mají povinnost jednat v souladu s obhajitelnými zájmy společnosti, informovaně, pečlivě a s potřebnými znalostmi. V rámci této práce však s ohledem na její rozsah nemohu postihnout všechny následky, které vyplynou z porušení takovýchto povinností, a proto se zaměřím zejména na obsahovou náplň dílčích povinností, které se souhrnně nazývají „*péče řádného hospodáře*“.

Na úvod je zapotřebí podotknout, že žádná z povinností, které jsou v textu rozebrány, a které tvoří názvy jednotlivých kapitol nestojí samostatně, nýbrž je nutné splnění jednotlivých povinností poměřovat v jejich vzájemné souvztažnosti, jako celek. Jinak řečeno, k tomu, aby povinná osoba (například jednatel společnosti s ručením omezeným) dostál povinnosti péče řádného hospodáře, musí dojít ke kumulativnímu splnění všech dílčích povinností, které v textu práce rozebírám, a to u každého právního jednání, které taková povinná osoba činí.

S ohledem na skutečnosti uvedené v předchozím odstavci, tak v první kapitole rozebírám určitá podpůrná témata, která s povinností péče řádného hospodáře úzce souvisí. Z tohoto důvodu tudíž vymezuji okruh osob, které jsou takovou povinností v rámci výkonu své funkce obtíženy. Rozebrání tohoto problému pak zakládá nejenom hmotněprávní konsekvence (to znamená subjektivní práva a povinnosti), avšak přímo úzce souvisí s případnou pasivní věcnou legitimací v možném soudním sporu. Z tohoto důvodu tudíž v úvodní kapitole rozebírám, mimo jiné, i důkazní břemeno, což je institut procesního práva, neboť plnění povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní skrze takováto břemena je základem úspěchu v daném civilním sporu. V souvislosti s vedením soudního sporu taktéž souvisí rozsah dokazování, tedy které tvrzení, respektive okolnosti, musí konkrétní strana sporu nejenže tvrdit, ale taktéž prokázat. V této souvislosti se tak klíčovou stává otázka, zda-li povinnost péče řádného hospodáře je povinností zákonnou – subjektivní, k níž se váže subjektivní povinnost, nebo smluvní – objektivní, u které zákon zavinení nevyžaduje, to znamená postačí prokázat, že uvedená povinnost byla popřípadě nebyla porušena. Historický exkurz pak dokresluje zejména vývoj tohoto institutu a může hrát jistou roli při užití nadstandartní metody interpretace práva.

Následující kapitola zaměřená na povinnost loajality popisuje přístup k chápání „*zájmu obchodní korporace*“. Rovněž pokrývá obsahové náležitosti povinnosti loajality. Je patrné, že povinnost loajality je nejenom institutem práva obchodních korporací, nýbrž je pojmem daleko širším zahrnujícím všechny korporace obecně, neboť přijetím členství se takováto konkrétní osoba zavazuje chovat se vůči společnosti čestně a jednat v souladu s jejími obhajitelnými zájmy, tedy loajálně. Konečně se tato kapitola zabývá i otázkou, zda povinnost loajality přetrvává i po zániku funkce člena voleného orgánu.

Závěr předchozího odstavce lze vztáhnout i na téma další kapitoly diplomové práce, které se váže k výkonu funkce na základě potřebných znalostí. V této oblasti platí shodný princip pro všechny korporace, že přijetí funkce v kterémkoli orgánu korporace zakládá presumpci toho, že daná osoba, jež funkci přijala disponuje potřebnými znalostmi, které se k funkci váží. Zmíněná kapitola rozvádí pojem potřebných znalostí a s nimi souvisejícího požadavku informovanosti.

V pořadí čtvrtá kapitola souvisí s určitým minimálním standardem dochvilnosti v plnění určitých povinností, tedy s pečlivostí jako takovou. Je nutné podotknout, že výkon funkce člena orgánu obchodní korporace je předně správou majetkových hodnot, které náleží jiné osobě. Za takovéto situace zmíněný člen orgánu nenakládá s majetkem svým, nýbrž nese odpovědnost za správu majetku cizího. V této kapitole se zabývám rovněž osobním výkonem funkce člena voleného orgánu a možností jeho delegace, a současně přenesením jeho povinností. V neposlední řadě je zde zmíněn vztah mezi pečlivostí a loajalitou.

Závěrečná výkladová kapitola je pak co do svého rozsahu i obsahu nejrozsáhlejší, neboť v sobě spojuje nejenom otázky právní, ale taktéž „*podnikatelská dilemata*“. Je evidentní, že cílem obchodních korporací je v převážné většině případů vykonávat podnikatelskou činnost, to znamená podstupovat riziko za účelem dosažení zisku. Je však velký rozdíl mezi rozumným balancováním a hazardem. Na druhou stranu s sebou výkon podnikání přináší i riziko ztráty, které však nelze, za podmínky splnění všech ostatních povinností tvořících institut péče řádného hospodáře, klást k tíži povinné osoby - zejména statutárního orgánu. Kapitulu jsem zakončila rozebráním institutů americké a britské právní úpravy podnikatelského úsudku.

Mým cílem je poskytnout komplexní obraz problematiky, tzn. obsahu povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, jako významné oblasti obchodního práva, která má neméně významné ekonomickými přesahy (zejména pokud jde o porušení této povinnosti). K tomuto účelu využívám detailní popis, rozbor a analýzu obsahu povinností

péče řádného hospodáře, včetně jejich jednotlivých složek, stejně jako poskytnutí fundovaného vhledu do problematiky péče řádného hospodáře po zániku funkce. Neméně důležitou částí je analýza a komparace právní judikatury, a to nejen české, ale i zahraniční, která se v některých svých aspektech s českým právním prostředím shoduje, a v jiných nikoli.

1. Péče řádného hospodáře obecně

Obchodní korporace je organizovaný celek, skládající se z řady prvků, které se vzájemně ovlivňují. Základními prvky této struktury jsou společníci (*shareholders*), věřitelé (*stakeholders*) a manažeři (*členové volených orgánů, ale i jiní*). Manažeři obvykle zajišťují běžnou agendu obchodní korporace (*day-to-day business*) a jsou obvykle motivováni výší odměny za výkon jim svěřené funkce, vázané na nejrůznější kritéria včetně těch krátkodobých, a významem vlastního postavení. Naproti tomu společníkům, kteří nejsou současně členy volených orgánů, bývá vlastní spíše odstup od každodenního řízení společnosti, a tedy i méně informací o něm, a zájem na dlouhodobě udržitelném fungování společnosti a její prosperitě. Z tohoto důvodu dochází mezi oběma skupinami ke konfliktům, které v teorii označujeme jako problém pána a správce (*principal and agent*), resp. problém zastoupení (*agency problem*).¹ Významným nástrojem právní reakce, jenž na tato úskalí reaguje, je institut péče řádného hospodáře.

Vztah mezi obchodní korporací a členem voleného orgánu má tzv. fiduciární charakter. Pokud bychom se pokusili o doslovný překlad, pak se jedná o důvěrný vztah², kterým obchodní korporace svěřuje své vedení pověřeným výkonným osobám. Tyto osoby mají jednat v nejlepším zájmu společnosti, nadřazovat zájmy korporace nad své osobní a věnovat se korporaci s nejvyšší možnou péčí.³ Tyto požadavky jsou zásadní zejména v definování řádného fungování a výkonu funkce členem voleného orgánu společnosti.

Povinnost péče řádného hospodáře je klíčovou povinností člena voleného orgánu obchodní korporace. Hovoříme o ní jako o objektivizovaném standardu, se kterým výkon funkce poměrujeme.⁴ Pojem péče řádného hospodáře byl do právního řádu České republiky zaveden až novelou obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 370/2000 Sb. (s účinností od 1. 1. 2001), do té doby upravoval obchodní zákoník institut tzv. náležité péče. Nyní nalezneme obecnou právní úpravu povinnosti péče řádného hospodáře v § 159 odst. 1 občanského zákoníku (dále jen OZ), a to následovně: „*Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí.*“ Speciální úprava zákona o obchodních

¹ HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 9788071798910, s. 360 - 361

² Termín fiducie pochází z latinského termínu *fiducia* neboli důvěra

³ ROZEHNAL, A. *Teorie korporátního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. ISBN 978-80-7380-723-8, s. 60.

⁴ Shodně se vyjádřili NOVOTNÁ, KRTOUŠOVÁ, L. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 116, PATĚK, D., in ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 183.

korporacích (dále jen ZOK) navazuje na OZ a základ povinnosti péče řádného hospodáře dále rozvíjí a konkretizuje, a to v § 51 odst. 1 ZOK následovně: „*Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takové rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.*“ Z výše uvedeného je patrné, že zákonodárce věnuje úpravě institutu péče řádného hospodáře náležitou pozornost. Ne vždy tomu tak bylo, a proto je vhodné si stručně přiblížit historii této problematiky.

1.1. Historický exkurz

Jak jsem uvedla výše, zakotvení institutu péče řádného hospodáře přinesla až novela obchodního zákoníku, přesto samotný objektivizovaný standard jednání, jenž se vyžaduje od povinné osoby, najdeme ve své původní verzi již v římském občanském právu *ius civile*, kdy o tomto standardu hovoříme jako o jednání dobrého otce rodiny, tzv. „*bonus pater familias*“⁵. Tento dobrý otec od rodiny byl vzorem pro ostatní osoby a snaha o docílení tohoto čestného, rozumného a pilného standardu lidského chování měla tak být vyžadována od všech.⁶ *Bonus pater familias* však nebyl jediným standardem jednání, jež rozlišovalo římské právo. Nejen dobrý otec rodiny, ale také starostlivý otec „*diligens pater familias*“, jenž byl hlavou římské rodiny, určoval pečlivou a rozumnou míru pro spravování záležitostí.⁷ Justiniánské právo dokonce hovořilo o přepečlivém otci rodiny „*diligentissimus pater familias*“, jakožto objektivním měřítkem pro posouzení *custodia*⁸, na kterou bylo nahlíženo jako na porušení péče.⁹

V případech, kdy bylo nejasné, zda došlo k nedbalosti, vedoucí k odpovědnosti za škodu, římské právo uplatňovalo „*abstraktní měřítko pečlivosti a ostražitosti starostlivého otce rodiny (diligentis patris familias)*“.¹⁰ Od tohoto objektivizovaného standardu jednání byl následně patrný vývoj směrem ke standardu subjektivnímu, jako při správě vlastní věci, tzv. *diligentia quam suis*, aby se následně zase více

⁵ FELLMETH, A., X., HORWITZ, M. *Guide to Latin in International law*. Oxford University Press, 2009. ISBN: 978-01-9536-938-0, s 15.

⁶ MANCELOVÁ, S. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-584-8, s. 24.

⁷ MANCELOVÁ (2015) op. cit. pozn. 6, s. 24.

⁸ „*Ručení za náhodu*“, nejčastěji se jednalo o případy, kdy šlo o nezaviněné bezprávi, postihující majitele živností, kteří poskytovali ubytování.

⁹ KINCL, J., SKŘEJPEK, M., URFUS, V. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1, s. 112.

¹⁰ KINCL, SKŘEJPEK, URFUS (1995) op. cit. pozn. 9, s. 112.

objektivizoval.¹¹ Pro vysvětlení objektivizovaného standardu se užívá poměrování všech povinných dle jednotného standardu, naopak u subjektivního standardu se posoudí u každého povinného zvlášť, dle toho, jakou péči vynaložil pro správu svých záležitostí a dle jeho schopností.¹²

Ne vždy však panovala názorová shoda právních teoretiků na tom, zda se v případě péče řádného hospodáře jedná o objektivizovaný nebo subjektivizovaný standard péče. Danému tématu se blíže věnuji v kapitole Pečlivosti a její subkapitole objektivní a subjektivní standard péče.

Mezi další důležité historické mezníky, pro institut péče řádného hospodáře, řadíme zavedení Všeobecného zákoníku občanského (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten Deutschen Erbländer der Österreichischen Monarchie*) pro země Rakouské monarchie roku 1811, na našem území označovaného jako Obecný zákoník občanský, jenž byl platný na území českého státu až do roku 1950. Obecný zákoník občanský činil rozdíl mezi různými pojmy, jež tvořily pomyslnou (abstraktní) míru předpokládaného jednání a zároveň stanovil i minimální požadavky pro tuto určitá jednání. Hovořil tak například o „*pocivém a usilovném hospodáři*“, „*dobřem hospodáři*“ ale i o „*obyčejných schopnostech*“, přičemž vždy se jednalo určení žádoucí míry péče.¹³ Právní úprava tehdejších obchodních společností obsahovala dva různé pojmy péče řádného hospodáře, a to péči řádného kupce při jednání v obchodním styku (čl. 282 Všeobecného zákoníku obchodního z roku 1862) a péči řádného obchodníka (§ 25 zákona o společnostech s ručením omezeným z roku 1906). Inspiračním zdrojem dnešního institutu péče řádného hospodáře a pro něj typického zákazu neoprávněného vyplacení zisku byl, mimo jiné, článek 241 zmíněného Všeobecného zákoníku obchodního, když výslovně stanovil, že „*Členové představenstva, kteří jednají mimo meze svého příkazu anebo proti předpisům tohoto titulu nebo společenské smlouvy, ručí osobně a solidárně za škodu tím vzešlou. To platí zvláště tenkrát, když se proti předpisům článku 217 vyplácejí akcionářům dividendy neb úroky neb když se platy ještě konají v době, ve které by jim bylo musilo býti známo, že společnost není způsobilou k placení.*“

¹¹ HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium, 2010. ISBN 978-80-87284-11-7, s. 151 – 152.

¹² SIGMUNDOVÁ, M., JANÁK, M., LOMNICKÝ, R., BLAŽEK ČERVENKOVÁ, P. *Péče řádného hospodáře v širším kontextu českého soukromého práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-411-4, s. 37.

¹³ MANCELOVÁ (2015) op. cit. pozn. 6, s. 25.

Nejen zákonná úprava byla však zdrojem inspirace pro dnešní institut péče řádného hospodáře tak, jak jej známe. Důležitá byla v tomto ohledu i prvorepubliková judikatura, jež byla vzorem, mimo jiné, pro ustanovení věty druhé § 159 odst. 1 OZ („*Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky*“). V témže závěru se vyjádřil i Nejvyšší soud ČSR (pořadatelem byl F. Vážný) ve svých třech rozhodnutích trestní řady. První z roku 1933, sb. č. 4867 zastávalo názor, že „*pokud někdo na sebe vezme funkci člena představenstva, nemůže se zbavit své odpovědnosti za nedostatky v účetnictví tím, že svými znalostmi na výkon funkce nestačí*.“ V druhém rozhodnutí sb. č. 5620, jež soudím je ještě přílehlavější a jednoznačnější, Nejvyšší soud ČSR v roce 1935 konstatoval, že „*již v tom je nedbalost, vezme-li někdo na sebe funkci člena dozorčí rady, ač ví, že ji nebude moci zastávat, neb na to svými znalostmi nestačí*.“ Přehled prvorepublikové judikatury bych ráda uzavřela rozhodnutím z roku 1937, sb. č. 6079, jež stanovilo, že „*pokud daný funkcionář sezná, že na svoji funkci svými znalostmi nestačí, má rezignovat a neseřtrvávat v dotčené funkci*.“¹⁴

Lze uzavřít, že problematika péče řádného hospodáře se vyskytuje napříč historickými prameny a je nedílnou součástí obchodního práva. I z historického hlediska se potom jedná o důležitý institut.

1.2. Na koho se péče řádného hospodáře vztahuje

Po historickém exkurzu bych ráda navázala aktuální právní úpravou, kdy je nejprve zapotřebí definovat, na koho se povinnost péče řádného hospodáře vztahuje. Jak je patrné z výše uvedeného výkladu, povinnost péče řádného hospodáře dopadá na členy voleného orgánu. Dle J. Lasáka¹⁵ je termín člen voleného orgánu legislativní zkratkou, kterou v § 152 odst. 2 zakládá OZ. Touto zkratkou potom rozumíme „*člena individuálního nebo kolektivního orgánu právnické osoby, který je do funkce volen, jmenován či jinak povolán*.“ Do této široké definice se potom dá pojmout členství v kterémkoli orgánu právnické osoby, tedy kromě orgánu nejvyššího (valné hromady). Dokonce i samotná právnická osoba může být členem voleného orgánu za předpokladu, že zmocní k výkonu funkce osobu fyzickou (neučiní-li tak, pak ji zastupuje její statutární orgán, jak vyplývá z § 154 OZ). Na tohoto zástupce připadá povinnost jednat s péčí

¹⁴ ŘEHÁČEK, O. *Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů*. Praha: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-346-2, s. 105 – 106.

¹⁵ LASÁK, J. § 152 [Členové orgánů právnické osoby]. In: LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. 2. vydání. [Systém BECK-online] Praha: C. H. Beck, 2022, s. 567, marg. č. 5.

řádného hospodáře, jak je patrné z § 46 odst. 5 ZOK. Takzvanou „Velkou novelou“¹⁶ ZOK byla povinnost péče řádného hospodáře rozšířena i na osoby, které se fakticky nachází v postavení člena voleného orgánu, přestože jím nejsou (§ 62 odst. 1 ZOK). Hovoříme o nich jako o „stínových vedoucích“¹⁷. Jedná se o případy, kdy konkrétní osoba fakticky disponuje určitými pravomocemi a vykonává výkon určité funkce člena voleného orgánu, přestože jím „oficiálně“ není. Můžeme konstatovat, že povinnost jednat s péčí řádného hospodáře dopadá na člena voleného orgánu společnosti, přičemž takovým členem může být poměrně široký okruh osob.

1.3. Smluvní nebo zákonná povinnost?

Při posuzování péče řádného hospodáře je zapotřebí dále rozlišit, zda se jedná o smluvní nebo zákonnou povinnost a zda případné její porušení je porušení zákonné nebo smluvní povinnosti. Obecně lze konstatovat, že převládající názor české doktríny vnímá člena voleného orgánu jako toho, kdo odpovídá za řádný výkon své funkce, ale není právně odpovědný za její výsledek.¹⁸ Porušení péče řádného hospodáře pokládá J. Lasák za porušení smluvní povinnosti dle § 2913 OZ. Tento svůj výklad dokládá tím, že funkce člena voleného orgánu vzniká na základě jmenování, volby, nebo jiného ustanovení do funkce na základě § 152 odst. 2 OZ, kde je v první řadě důležité uzavření smlouvy mezi obchodní korporací a členem voleného orgánu společnosti. Smluvní povaha dále dovozuje z § 159 odst. 1 OZ, kde je specifikováno, že ten, kdo přijme pozici člena voleného orgánu, ji bude vykonávat s péčí řádného hospodáře.¹⁹ Obdobný názor lze spatřit i ve výkladu P. Bezouška, či I. Pelikánové a R. Pelikána, kteří doplňují, že vztahy právnické osoby a členů volených orgánů jsou vztahy smluvními, a z toho důvodu se při případné škodě jedná o kontraktní odpovědnost za škodu.²⁰ K tomuto názoru se dále kloní

¹⁶ Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

¹⁷ HAVEL, B., ŽITŇANSKÁ, L. *Fiduciární povinnosti orgánů společnosti na pomezí korporálního, insolvenčního a trestního práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. ISBN 978-80-7598-892-8, s. 34.

¹⁸ BERAN, K., ČECH, P., DVOŘÁK, B., ELISCHER, D., HRÁDEK, J., JANEČEK, V., KÜHN, Z., NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L., ONDŘEJEK, P. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekonstrukci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-043-4, s. 104.

¹⁹ LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-537-5, s. 413.

²⁰ PELIKÁN, R., PELIKÁNOVÁ, I., in: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R., BÁNYAAIOVÁ a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-370-8, s. 1017.

i P. Čech a P. Šuk.²¹ Lze tedy spatřovat velké množství názorů a odborných proudů, které se kloní ke smluvní podstatě odpovědnosti a povinnosti péče řádného hospodáře.

Opačný názor, a tedy porušení právních povinností během výkonu funkce dle § 2910 OZ naopak spatřuje T. Dvořák.²² Dalšími zastánci tohoto proudu jsou B. Havel a I. Štenglová, kteří opět uvádějí zákonné porušení povinnosti s tím, že vnímají pozici člena voleného orgánu jako „*soukromý úřad*“ tvořený zákonem, a tento úřad je posléze smluvně obsazen.²³ Dalším z důvodů, které uvádí B. Havel, na podporu péče řádného hospodáře jako povinnosti zákonné jsou argumenty, kdy fiduciární povinnosti správy korporace jsou vymezeny zpravidla kogentně a existenci smlouvy nepředpokládají. Pouze v § 59 odst. 1 ZOK jsou vymezeny pojmy pro využití příkazní smlouvy.²⁴ K tomuto názorovému proudu se kloní i autoři K. Beran a kol.²⁵ Podle nich je jádro problému zejména v otázce a přístupu k právnické osobě, a zda jejího člena voleného orgánu považujeme za zástupce zákonného, nebo smluvního, *sui generis* (viz také subkapitola zájem obchodní korporace v kapitole loajality). Výchozím bodem je pro autory teorie fikce, která vychází z OZ, a která přiznává právnické osobě pouhou subjektivitu bez vlastní vůle, a tudíž je rozhodování a vůle právnické osoby činěna skrze členy volených orgánů. Klíčovým znakem je rozdíl ve smluvním a zákonném zastoupení. Svěprávná entita nebo jedinec rozhoduje o svém zastoupení svojí vůlí a volí si, zda zastoupen bude či nikoli, pak nesvěprávná entita nebo jedinec tuto volbu nemá a musí mít zákonné zastoupení. Z toho logicky vyplývá, že u člena voleného orgánu se jedná o zastoupení zákonné, a tudíž by se i na případné porušení povinnosti mělo nahlížet jako na porušení povinnosti zákonné dle § 2910 OZ. Toto právo ovšem nijak nenarušuje možnost právnické osoby a člena voleného orgánu si sjednat povinnosti, které jsou mimo rámec této zákonné úpravy.

Výše uvedená témata poskytují velice zajímavý náhled na problematiku smluvní nebo zákonné povinnosti a z ní vyplývajícího přístupu při případném porušení povinností

²¹ ČECH, P., ŠUK, P. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Ivana Hexnerová - BOVA POLYGON, 2016. ISBN 978-80-7273-177-0, s. 174.

²² DVOŘÁK, T., In: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R., BÁNYAIOVÁ, A. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-370-8, s. 531.

²³ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 134.

²⁴ HAVEL, B. *Výkon funkce člena statutárního orgánu, vč. Smlouvy o výkonu funkce v prolnutí ZOK a NOZ*. XXII. Karlovarské právnické dny. Praha: Leges, 2014, s. 416.

²⁵ BERAN a kol. (2018) op. cit. pozn. 18, s. 105 – 106.

péče řádného hospodáře. Osobně se domnívám, že v případě porušení povinnosti při výkonu funkce jde o smluvní povinnost, neboť funkce členovi voleného orgánu (až na výjimky) vznikne díky dohodě mezi společnostmi (jež je reprezentována valnou hromadou) a členem voleného orgánu, jenž se svým ustanovením do funkce souhlasil, a proto i následné nahrazení újmy, spojené s porušením řádného výkonu funkce, odpovídá smluvnímu režimu odpovědnosti za újmu.

1.4. Důkazní břemeno

Je důležité uvědomit si, že v případě, kdy člen voleného orgánu poruší svou povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, přináší to s sebou různé negativní následky. Mezi tyto negativní právní následky řadíme například povinnost k nahrazení újmy, vydání prospěchu, začátek zákonného ručení, popřípadě i možnost vyloučit dotčenou osobu z její pozice statutárního orgánu soudem.²⁶ S tím souvisí § 52 odst. 2 ZOK, které výslovně upravuje obrácení důkazního břemena²⁷. Toto břemeno tedy nese člen voleného orgánu společnosti a je na něm, aby prokázal, že postupoval v souladu s péčí řádného hospodáře.

Je zapotřebí zdůraznit, že přenesení důkazního břemena lze vztáhnout jedině na posouzení porušení péče řádného hospodáře člena voleného orgánu. Důvodem je, že žalobce (obchodní korporace) často ve sporu o náhradu újmy nemá k dispozici veškeré informace, které by potřeboval k prokázání, že člen voleného orgánu nejednal s péčí řádného hospodáře. Z logiky věci vyplývá, že zájmem člena voleného orgánu je potom takové informace spíše zatajit nebo se jich rovnou zbavit, než-li je poskytovat žalobci. Což ovšem nevyklučuje, že by se i člen voleného orgánu mohl dostat do důkazní nouze (v případě, že došlo k zániku výkonu jeho funkce). S takovou situací počítá zákonné ustanovení, a to tak, že umožňuje soudu vrátit důkazní břemeno zpět na žalobce.²⁸

Nejvyšší soud²⁹ ve svém rozhodnutí k danému uzavírá, že *„je-li v řízení vedeném proti jednateli společnosti s ručením omezeným (jako žalovanému) posuzováno, zda jednatel způsobil společnosti škodu porušením povinnosti vykonávat svou*

²⁶ JOSKOVÁ, L. *Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a obrácení důkazního břemena*. DVOŘÁK, J., MACKOVÁ, A. *Pocita Aleně Winterové k 80. narozeninám*. Praha: Všehrd, 2018. ISBN 978-80-85305-53-1, s. 153.

²⁷ „Je-li v řízení před soudem posuzováno, zda člen voleného orgánu obchodní korporace jednal s péčí řádného hospodářem nese důkazní břemeno tento člen, ledaže soud rozhodne, že to po něm nelze spravedlivě žádat.“

²⁸ ŠTENGLOVÁ, I., ŠUK, P. *Některé důsledky porušení péče řádného hospodáře (nejen) v judikatuře českých soudů*. *Obchodněprávní revue*, 2021, č. 3, s. 153-164.

²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 9. 2018, sp. zn. 27 Cdo 4163/2017.

působnost s péčí řádného hospodáře, nese jednatel důkazní břemeno (toliko) o tom, že (v konkrétním případě) jednal s péčí řádného hospodáře. Ve vztahu k ostatním předpokladům odpovědnosti jednatele za škodu způsobenou společností – tedy ohledně vzniku škody, jakož i příčinné souvislosti mezi škodou a protiprávním jednáním – nese důkazní břemeno (jakož i břemeno tvrzení) žalobce, a nikoliv žalovaný člen orgánu.“

S ohledem na výše uvedené se domnívám, že přenesení důkazního břemena na člena voleného orgánu je smysluplné, protože jak již bylo uvedeno výše, člen orgánu má k dispozici (povětšinou) veškeré podklady související s jeho jednáním v obchodní korporaci. Proto je dle mého názoru rovněž důležité, aby si člen orgánu shromažďoval tyto potřebné dokumenty a podklady v průběhu výkonu své funkce tak, aby v případném soudním sporu byl schopný své jednání s náležitou péčí řádného hospodáře prokázat.

1.5. Dílčí shrnutí

Nejdříve jsem popsala institut péče řádného hospodáře, a to s ohledem na jeho teoretická a praktická východiska, původ a důvod jeho existence v našem právním řádu. Pokusila jsem se nastínit jeho historický vývoj a promítnutí jeho inspiračních zdrojů do současné podoby jeho právní úpravy. Dále jsem vymezila, kdo je povinen jednat s péčí řádného hospodáře. V navazující subkapitole jsem se zabývala vymezením, zda je péče řádného hospodáře smluvní nebo zákonnou povinností, přičemž se osobně přikláním k povinnosti smluvní, protože ta vzniká na základě dohody a člen voleného orgánu ji dobrovolně přijímá. Jako poslední jsem se do této kapitoly rozhodla zařadit důkazní břemeno, které nese v případě sporu člen voleného orgánu společnosti.

2. Loajalita

2.1. Povinnost loajality obecně

Domnívám se, že je vhodné tuto kapitolu uvést krátkým historickým exkurzem k pojetí povinnosti loajality, jako povinnosti věrnosti zájmům obchodní korporace³⁰. Do konce prosince roku 2013 se vedly části doktríny spory ohledně postavení povinnosti loajality a jejího vztahu k povinnosti péče řádného hospodáře. Ačkoli se jednalo spíše o akademickou otázku, která v praxi nečinila větší obtíže, považuji ji za důležitou, neboť nás utvrzuje v tom, že povinnost loajality je obsahem závazku mezi členem voleného orgánu a obchodní korporací.³¹ První názorový směr dovozoval, že povinnost loajality je součástí povinnosti péče řádného hospodáře.³² Naopak druhý názorový směr ji považoval za samostatně stojící povinnost³³. Tento doktrinární spor byl definitivně vyřešen ve prospěch názoru prvního, a to zákonodárcem, když povinnost loajality výslovně prohlásil za součást péče řádného hospodáře. Autor P. Čech³⁴ upozorňuje na to, že zákonodárce pro vymezení loajality užívá pojmu „nezbytné loajality“ a nikoli „neomezené loajality“, tedy že není možné po členu voleného orgánu vyžadovat, aby se věnoval práci pro korporaci „24 hodin denně a sedm dní v týdnu“. V judikatuře pak shodně například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2695/2018, „Povinnost loajality stihá člena orgánu především při výkonu funkce, tedy při plnění povinností a výkonu práv plynoucích ze vztahu mezi ním a společností, založeného povoláním do funkce. Současně však nelze přehlížet, že osoba povoláná do funkce člena orgánu je členem orgánu po celou dobu od vzniku funkce do jejího zániku, takřkajíc „24 hodin denně, 7 dní v týdnu“. Člen orgánu by neměl bez dobrého důvodu dělat nic, co zjevně odporuje zájmům společnosti, ani tehdy, když zrovna neplní povinnosti spojené s výkonem

³⁰ Pro srovnání např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008, či rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2964/2008.

³¹ ČERNÁ, S., In ČERNÁ, S., ČECH, P. a kol. *Právo společností – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku. Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám*. Vydání 1. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-262-5, s. 66.

³² V tomto významu se vyjádřili např. BEJČEK, J. in Bejček J. *Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností*. Právní rozhledy, 2007, č. 17, s. 613 a násl.; ŠTENGLOVÁ, I., in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník. 13. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 720.

³³ V tomto významu se vyjádřili např. DĚDIČ, J. in DĚDIČ, Jan. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Polygon, 2002. s. 2417, ČERNÁ, S. *Obchodní právo. Akciová společnost. 3 díl*, Praha: ASPI, 2006, s. 241.

³⁴ ČECH, ŠUK (2016) op. cit. pozn. 21, s. 159.

funkce. “ Z výše uvedeného tedy vyplývá, že člen voleného orgánu není povinen být vůči obchodní korporaci loajální úplně a bezmezně.

2.2. Korporační loajalita

Povinnost loajality, již tradičně definujeme jako povinnost člena voleného orgánu obchodní korporace jednat v jejím nejlepším zájmu a nesledovat zájem pouze své, natož jiné osoby (nebo dokonce osoby blízké)³⁵, je tedy nedílnou součástí povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře³⁶. Povinnou loajalitu si tak můžeme představit jako jakousi ochranou zedí, která chrání obchodní korporaci před prosazováním jednotlivých zájmů členů volených orgánů³⁷. Tuto povinnost je však třeba rozlišovat od principu korporační loajality, jakožto povinnosti každého člena obchodní korporace dodržovat její předpisy, hájit její zájmy a chovat se čestně k jejím členům³⁸. Dle J. Lasáka³⁹ má princip korporační loajality „nižší intenzitu“, a na rozdíl od upřednostnění zájmů korporace před svými vlastními tento požadavek obecně ve vztahu ke členům korporace neplatí. K tomuto přístupu však lze shledat určité výhrady, kdy společným znakem jak povinné loajality, tak korporační loajality je např. následek jejího porušení. Jak plyne z judikatury Vrchního soudu⁴⁰, v případě, kdy se při právním jednání korporace dostane do rozporu zájem člena statutárního orgánu korporace, popřípadě zájem jednajícího člena korporace, nastane zánik zástupčího oprávnění, který vede k neplatnosti právního jednání jako takového. Tento princip má ochrannou funkci ve vztahu k jednající korporaci (zastoupenému) neboť dle citované judikatury není rozhodné, zda-li zastoupený (korporace) o střetu v zájmech věděl; jako typický rozpor v zájmech zástupce a zastoupeného lze spatřovat tam, kde člen statutárního orgánu jedná ve vztahu k obchodní korporaci ve své osobní záležitosti.

Princip uvedený v předchozím odstavci lze vztáhnout i na případy, kdy zájem člena statutárního orgánu je sice oprávněný, avšak soudně nevymahatelný (naturální

³⁵ V tomto významu se vyjádřili např. ČECH, P. Péče řádného hospodáře a povinnost loajality. Právní rádce, 2007, č. 3, s. 4 a násl.; LASÁK, J. in Lavický, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 817; PATEK, D. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. Právo obchodních korporací. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 175; z judikatury např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008.

³⁶ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. § 51 [Pravidlo podnikatelského úsudku a pokyny nejvyššího orgánu]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. 3. vydání. [Systém BECK-online] Praha: C. H. Beck, 2020. [cit. 1. 12. 2021] Marg. č. 7.

³⁷ ČERNÁ (2012) op. cit. pozn. 31, s. 64.

³⁸ Ustanovení § 212 odst. 1 OZ.

³⁹ LASÁK, J. § 212 [Vztahy korporace a člena]. In: LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. [Systém BECK-online] Praha: C. H. Beck, 2022. [cit. 5. 12. 2021] Marg. č. 2.

⁴⁰ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. 11. 2019, sp. Zn. 5 Cmo 72/2019

obligace). Judikatura například dovodila⁴¹ jakožto nelojální zastoupení situaci, v níž jednatel společnosti s ručením omezeným uhradil za společnost (v pozici dlužníka) sám sobě (jako věřiteli) promlčenou pohledávku v řádu milionů korun, načež se společnost ocitla v úpadku. Nelojalitu tohoto postupu statutárního orgánu lze spatřovat nejen v tom, že předmětné právní jednání způsobilo společnosti úpadek (lhostejno zda-li tím, že výše dluhu společnosti převýšila její majetek, či, že společnost se ocitla v tzv. druhotné platební neschopnosti⁴²), ale taktéž v tom směru, že obchodní korporace musí předně hradit dluhy, které jsou vymahatelné pořadem práva (např. skrze moc soudní či rozhodčí řízení) před dluhy, které přestanou být vymahatelné prostým vznesením námitky promlčení v soudním řízení. Ze shora uvedeného je pak možné dovodit závěr, že nevznesení námitky promlčení, ke které se mimo jiné neváže koncentrační zásada, samo o sobě vyústí v porušení povinnosti péče řádného hospodáře, neboť opomenutím vznesení takovéto námitky nejenže společnost může prohrát předmětný spor, ale taktéž jí ujde majetkový prospěch v podobě nepřiznání práva na náhradu nákladů řízení v situaci, kdy by soud žalobu zamítl z důvodu, že uplatňovaný nárok je promlčen. V oblasti úhrady dluhů společnosti však musí mít statutární orgán vždy na zřeteli, aby úhradou dluhů neporušil jiné povinnosti plynoucí mu z právního řádu (např. zvýhodňování konkrétního věřitele před jinými věřiteli). Naproti tomu lze poukázat i na druhý aspekt citovaného rozhodnutí, že ne každé jednání statutárního orgánu musí vždy primárně směřovat ke generování zisku, respektive k jeho maximalizaci, jelikož se mohou vyskytnout případy, kdy je pro společnost ekonomicky výhodné, popřípadě jinak prospěšné, upozadit výši zisku před jinými hodnotami (např. budování stabilních vztahů s dodavateli, mimořádné prémie zaměstnancům, popřípadě ekologicky udržitelná a šetrná výroba).

Pro korporační lojalitu je důležitý zájem korporace jako celku (jejich společníků). Každý člen statutárního orgánu má povinnost vykonávat a zajišťovat činnosti s dobrou péčí, to znamená ve prospěch společnosti. Touto činností nesmí být poškozovány zájmy společnosti či jejich společníků a tato činnost má být pro společnost přínosná. Pro řádného hospodáře, je důležité činit úkony svědomitě, odpovědně a obdobným způsobem pečuje o její majetek, jako by to byl majetek jeho vlastní. Přičemž se určuje rovněž i míra lojality, a to vždy s ohledem na aktuální okolnosti případu (ad hoc).⁴³

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2974/2012

⁴² Viz § 3 odst. 2. zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (Insolvenční zákon)

⁴³ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 4. 2019, sp. zn. 5 Cmo 235/2018.

2.3. Aktivní a pasivní část loajality a její projevy

Povinná loajalita má dle P. Čecha⁴⁴ svou „aktivní část“, jež vyžaduje proaktivní přístup „*k záležitostem společnosti s odhodláním naplňovat cíle a účel společnosti*“, a také „pasivní část“, jež vysvětluje „*zákazem určitých jednání proti zájmům společnosti*“. Autorka L. Josková⁴⁵ aktivní část povinné loajality přiléhavě srovnává s britskou právní úpravou v Companies Act z roku 2006 (dále jen CA 2006), konkrétně s článkem 172, jenž stanoví povinnost prosazovat úspěch společnosti (*duty to promote the success of the company*), považovanou za jednu ze základních fiduciárních povinností.

Projevy povinnosti loajality zákon konkretizuje celým spektrem konkrétních projevů, jako jsou například pravidla pro konflikt zájmů, povinnost mlčenlivosti, zákaz konkurence nebo zákaz odstoupit z funkce v nevhodnou dobu. Povinnost loajality je tak zvláštní tím, že tvoří jakýsi obecný základ všech výše zmíněných povinností⁴⁶. Právě zmíněná pravidla pro konflikt zájmů jsou označována jako jádro povinnosti loajality⁴⁷. Účelem pravidla je zajistit, aby člen voleného orgánu upřednostnil zájem korporace před svým vlastním zájmem. Nutno rovněž podotknout, že povinnost loajality nemůže být stranami zmírněna ani vyloučena (viz § 53 odst. 2 ZOK), a to navzdory tomu, že uvedené zákonné ustanovení hovoří jen o zákazu právních jednání obchodní korporace, přesto není pochyb o tom, že tento zákaz připadne i na dohodu mezi obchodní korporací a členem voleného orgánu⁴⁸.

2.4. Zájem obchodní korporace

Jak bylo naznačeno v úvodu kapitoly 2., zájem obchodní korporace je velmi úzce provázán s povinností loajality. Domnívám se, že na zájem obchodní korporace je nutné nahlížet v širších souvislostech, neboť se jedná nejenom o termín právní, nýbrž má rovněž filozofický, sociologický a ekonomický rozměr⁴⁹. V této subkapitole bych ráda postihla především rozměr právní s krátkým přesahem do ekonomické teorie zájmů.

⁴⁴ ČECH, P. *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce, 2007, č. 3, s. 12.

⁴⁵ JOSKOVÁ, L. *Je rozdíl mezi povinnostmi loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře?*. Obchodněprávní revue, 2019, č. 11-12, s. 281 a násl.

⁴⁶ ČERNÁ S. in ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 136.

⁴⁷ NOVOTNÁ, KRTOUŠOVÁ, L. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-80-7598-039-7, s. 41.

⁴⁸ ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B. § 53 [Porušení péče řádného hospodáře, smlouva o vypořádání újm]. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, Filip, KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. [Systém BECK-online] Praha: C. H. Beck, 2020. [cit. 8. 12. 2021] Marg. č. 2.

⁴⁹ ČERNÁ (2012) op. cit. pozn. 31, s. 63.

Autorka S. Černá definuje zájem obchodní korporace jako „*samostatný statek, zvláštní zájmovou kategorií, postojovou orientaci vyjadřující specifické hodnoty emancipovaného subjektu*“.⁵⁰ Tato definice poměrně dobře pokrývá zájem společnosti, protože vyjadřuje široký rozsah „*objektů*“ či směrů, které mohou být pro společnost důležité, a v jejím zájmu. Níže si některé z nich blíže analyzujeme.

Na obchodní korporaci má vliv mnoho entit, ze kterých můžeme jmenovat společníky, statutární orgán, dozorčí orgán, zaměstnance, zákazníky, věřitele a další. Každá z těchto entit má však, s ohledem na společnost, rozličné zájmy.⁵¹ Obchodní korporace jedná navenek prostřednictvím statutárního orgánu, jemuž náleží generální zástupčí oprávnění (viz § 164 odst. 1 OZ), jež je svou povahou, dle převládajícího doktrinálního i judikaturního závěru, zastoupením *sui generis*⁵². Koncept zastoupení *sui generis* považuje za správný rovněž P. Čech, neboť podle něj nejvíce reflektuje specifické právní postavení statutárního orgánu v případě, kdy jedná za společnost a zároveň i „*ponechává nejvíce prostoru pro doktrinální vývoj v otázce svéprávnosti právnické osoby (její vlastní způsobilosti jednat), jaký proběhl v Rakousku a jaký lze očekávat též v našem právním prostředí*“.⁵³ Jednání obchodní korporace navenek předchází tvorba její vůle, na které se podílejí výše zmíněné entity. Je nezbytné zmínit, že tvorba vůle obchodní korporace nesestává pouze z obchodního vedení, ale zahrnuje rovněž rozhodnutí valné hromady o otázkách, jež mohou zasáhnout do práv společníků nebo akcionářů⁵⁴. Pro lepší porozumění tvorby vůle obchodní korporace, je zapotřebí brát v úvahu koncepční přístupy dané problematiky.

Rozlišujeme tři základní modely zájmu obchodní korporace, monistický (*shareholder model*), pluralistický (*stakeholder model*) a osvícenský model (*shareholder enlightened model*).

2.4.1. Monistický model

Monistický (*shareholder*) model, jehož jistou ideovou inspirací byly již díla anglických klasických ekonomických autorů, jako byl Adam Smith a jeho Pojednání o původu a podstatě bohatství národů z roku 1776, bedlivě dbá o to, co je prospěšné pro

⁵⁰ ČERNÁ (2012) op. cit. pozn. 31, s. 74.

⁵¹ HUSÁR, J., CSACH, K. *Konflikty zájmov v práve obchodných spoločností: zborník* : Bratislava 2018. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2018. ISBN 978-80-8168-926-0, str 37.

⁵² PATĚK, D., in ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 162, pro srovnání např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4593/2017.

⁵³ ČECH, ŠUK (2016) op. cit. pozn. 21, s. 21 – 22.

⁵⁴ HAVEL (2010) op. cit. pozn. 11, s. 85.

akcionáře (hodnota a maximalizace růstu akcií na kapitálových trzích a jejich atraktivita tam).⁵⁵ Tento model vycházel z toho, že nebylo pochybností o tom, že smyslem existence obchodní korporace je primárně zisk jejích akcionářů, k němuž mu má dopomoci management společnosti, nikoli však jako jeho „*plnohodnotný partner*“ ale jako „*prostředek k dosažení potřebných výsledků*“.⁵⁶ Zájmy managementu společnosti se tak do zájmu společnosti nepromítají. Dlužno podotknout, že tento model cílí na všechny akcionáře napříč společnostmi, nikoli jen na akcionáře majoritní, přičemž vychází z teze, že minoritní akcionáři mají být chráněni před případným vykořisťováním ze strany majoritních akcionářů.⁵⁷ Monistický model byl rozvíjen především v USA, deklarovalo jej známé rozhodnutí Nejvyššího soudu v Michiganu v případě Dodge v. Ford Motor Co.⁵⁸ V tomto případě soud striktně dovodil, že „*obchodní společnost je organizovaná a vedená hlavně v zájmu přinášení zisku svým akcionářům*“.⁵⁹ K tomuto modelu se, až do přijetí nového zákona o společnostech v roce 2006 (CA 2006 a konkrétně jeho článku 172), přikláněla i Velká Británie. Domnívám se, že tento model může působit krátkozrace, neboť i pokud je korporace svým charakterem podnikatelský subjekt, nemůže být jejím primárním úspěchem maximalizování jejího zisku pro určité účetní období (je třeba dívat se na korporaci v dlouhodobější perspektivě a brát ohledy nejenom na současné ale i budoucí společníky).⁶⁰

2.4.2. Pluralistický model

Pluralistický (*stakeholder*) model, naopak z evropských zemí rozšířený především v Německu, reagoval na kritiku monistického modelu a kladl důraz na to, že je potřeba brát v úvahu i jiné zájmy, než jen zájmy akcionářů a osob podílejících se na řízení společnosti (jako mají zaměstnanci, věřitelé, zákazníci a jiné zainteresované strany). Rozvoj této teorie je však především spojen s americkým profesorem R. Edwardem Freemanem, jenž v 80. letech 20. století tuto teorii formuloval. I když v českém jazyce

⁵⁵ ČERNÁ (2012) op. cit. pozn. 31, s. 67.

⁵⁶ ROZEHNAL (2018) op. cit. pozn. 3, s. 17.

⁵⁷ HANSMANN, H., KRAAKMAN, R. *The End of History for Corporate Law* [online]. January 2000 [cit. 22. 2. 2022] Yale Law School Working Paper No. 235; NYU Working Paper No. 013; Harvard Law School Discussion Paper No. 280; Yale SOM Working Paper No. ICF - 00-09. s. 10. Dostupné z: http://www.law.harvard.edu/programs/olin_center/papers/pdf/280.pdf

⁵⁸ ROE, M., J. *Dodge v. Ford: What Happened and Why?* [online]. November 12, 2021 [cit. 2. 12. 2021] European Corporate Governance Institute - Law Working Paper No. 619/2021. Dostupný z: <https://ssrn.com/abstract=3943559> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3943559>

⁵⁹ „*A business corporation is organised and carried on primarily for the profit of the stockholders.*“

⁶⁰ PATĚK, D., in ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. A kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, s. 184.

nenajdeme přímý ekvivalent pro *stakeholdera*, jsou ze ně považováni (viz výše) zainteresovaní jedinci, přičemž někteří autoři doporučují pojem *stakeholdera* vůbec nepřekládat.⁶¹ Za nejlepší společnost s nejlepším vedením pak S. Černá nepovažuje tu, jež dosahuje „nejvyššího kurzu akcií“ ale tu, jež má „spokojené zákazníky, angažované zaměstnance a stabilní dodavatele i odběratele.“⁶² Tento model povzbuzuje management k tomu, aby byl schopen identifikovat a investovat do všech vztahů, jenž zajistí společnosti dlouhodobý úspěch. Zásadní roli pak zde mají základní hodnoty, jakožto klíčový prvek dlouhodobé spolupráce napříč zainteresovanými stranami v rámci dlouhodobé spolupráce na procesu strategického a úspěšného řízení společnosti.⁶³

2.4.3. Osvícenský model

Osvícenský (*enlightened shareholder*) model by měl představovat jakýsi kompromis mezi výše uvedenými modely. Nalezneme jej v britské právní úpravě v ustanovení článku 172 CA 2006⁶⁴, jenž pro zajímavost sloužil jako inspirační zdroj pro úpravu povinností statutárního orgánu evropského modelového zákona obchodních společností (*European Model Companies Act*).⁶⁵ Je v něm patrný odklon od rozhodování ve společnosti ve prospěch zájmu akcionářů (monistický model) a příklon k rozhodování v zájmu podpory úspěchů společnosti ve prospěch všech jejích členů jako celku. Postupem času se však ve Velké Británii objevila i kritika tohoto ustanovení, zakotvující

⁶¹ KUNZ, V. *Společenská odpovědnost firem*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3983-0, s. 28.

⁶² ČERNÁ, S. *Obchodní právo. Akciová společnost*. 3 díl Praha: ASPI, 2006. ISBN 80-7357-164-1, s. 244.

⁶³ FREEMAN, R., E., MCVEA, J., *A Stakeholder Approach to Strategic Management* [online]. (2001) [cit. 1. 11. 2021]. Dostupné z: <http://faculty.wvu.edu/dunnc3/rprnts.stakeholderapproach.pdf> s. 13

⁶⁴ Section 172 – Duty to promote the success of the company

(1) A director of a company must act in the way he considers, in good faith, would be most likely to promote the success of the company for the benefit of its members as a whole, and in doing so have regard (amongst other matters) to:

- (a) the likely consequences of any decision in the long term,
- (b) the interests of the company's employees,
- (c) the need to foster the company's business relationships with suppliers, customers and others,
- (d) the impact of the company's operations on the community and the environment,
- (e) the desirability of the company maintaining a reputation for high standards of business conduct, and
- (f) the need to act fairly as between members of the company.

(2) Where or to the extent that the purposes of the company consist of or include purposes other than the benefit of its members, subsection (1) has effect as if the reference to promoting the success of the company for the benefit of its members were to achieving those purposes.

(3) The duty imposed by this section has effect subject to any enactment or rule of law requiring directors, in certain circumstances, to consider or act in the interests of creditors of the company.

⁶⁵ HUSÁR, CSACH (2018) op. cit. pozn. 51, s. 40.

tento osvícenský model, neboť se nelehce specifikují zájmy všech entit, které mají členové představenstva brát v potaz při rozhodování. Jako návrh řešení tohoto problému se může jevit inkorporace podobného ustanovení, které by zahrnovaly společenskou odpovědnost a udržitelný rozvoj do nástrojů *soft law* (kodexů správy a řízení společností jako tradičních a společností akceptovaných nástrojů).⁶⁶

2.4.4. Model společensky odpovědné korporace

S výše uvedeným modelem velmi úzce souvisí i model společensky odpovědné korporace (*corporate social responsibility*). Společensky odpovědná korporace dbá na zájmy všech svých členů (a to i těch budoucích), dalších osob (smluvních partnerů, zákazníků), ale i společenské a životní udržitelnosti korporace vůbec (například ochrana životního prostředí). Taková korporace je navenek vnímána kvalitně, má dobrou pověst, což může ve svém důsledku přinést korporaci další pozitivní hospodářské výsledky.⁶⁷ Tento model bývá považován za „moderní koncept podnikání“, vyjadřující orientování společnosti na dlouhodobé cíle a zároveň zasahující do všech oblastí působení společnosti. Rovněž poukazuje na to, že ekonomický záměr společnosti nemusí být nutně v rozporu se zájmy společenskými, dokonce se můžou společně propojit a vytvořit tak synergický efekt a získat tím i důležitou výhodu oproti konkurenci.⁶⁸ Považuji za vhodné uvést, že ačkoli se tento model může jevit jako ideální propojení zájmů členů korporace a korporace samotné, najde se i řada kritiků této koncepce. Mezi nejznámější patří laureát Nobelovy ceny, Milton Friedman, když ve svém památném výroku pro článek v *New York Times Magazine*⁶⁹ (*The Social Responsibility of Business is to Increase Its Profits*, 1970) prohlásil, že „jedinou společenskou odpovědností firmy je navyšování jejího zisku“. Dle Friedmana se začlenění společnosti do společensky prospěšných aktivit negativně podepisuje na *stakeholderech* společnosti, neboť společnost přenáší svou pozornost směrem k prospěšným aktivitám, a naopak ji odvádí od jejích hlavních cílů a tříští její pozornost od základního poslání společnosti. To vše vede k dodatečným nákladům pro *stakeholdery* (nižším výnosům a dividendám akcionářům, vyšším cenám výrobků, nebo služeb popřípadě i nižším mzdám zaměstnancům).⁷⁰ I přes uvedenou

⁶⁶ HUSÁR, CSACH (2018) op. cit. pozn. 51, s. 41.

⁶⁷ PATĚK (2021) op. cit. pozn. 60, s. 185.

⁶⁸ KAŠPAROVÁ, Klára a Vilém KUNZ. *Moderní přístupy ke společenské odpovědnosti firem a CSR reportování*. Praha: Grada, 2013. Management (Grada). ISBN 978-80-247-4480-3, s. 17.

⁶⁹ *New York Times Magazine*. *The Social Responsibility of Business is to Increase Its Profits*, 1970. [online] [cit. 3. 1. 2022] Dostupný z: <https://www.nytimes.com/1970/09/13/archives/a-friedman-doctrine-the-social-responsibility-of-business-is-to.html>

⁷⁰ KUNZ (2012) op. cit. pozn. 62, s. 40.

kritiku se domnívám, že tento model je fenomén dnešní doby, který má tendenci stát se jakýmsi ideálním standardem, ke kterému bychom měli směřovat.

2.5. Povinnost loajality po zániku funkce člena voleného orgánu

Důležitou otázkou je, zda povinnost loajality přetrvává pro člena voleného orgánu i po zániku jeho funkce. I po zániku funkce (ukončení výkonu) člena voleného orgánu nemizí jeho možnost zasáhnout do dění společnosti. Má totiž ze své funkce k dispozici mnoho důležitých informací, které může využít jak ve prospěch, tak neprospěch společnosti. Jeho vliv tak po zániku jeho funkce klesá, ale pořád je přítomen, a to v ne úplně zanedbatelném rozsahu. Právě proto je zcela oprávněné požadovat po bývalém členovi voleného orgánu, aby pokračoval v ochraně zájmu společnosti. Jestliže uvažujeme povinnost loajality za povinnost ochrany a podpory zájmů společnosti, je možné říci, že povinnost loajality přetrvává i po zániku jeho funkce. Její intenzita se potom ovšem snižuje, protože člen orgánu již není povinen zájem společnosti aktivně podporovat. Upřednostnění zájmu společnosti po zániku jeho funkce přichází v úvahu ve dvou případech. Za prvé není přijatelné, aby bývalý člen orgánu postupoval tak, že naruší pozici, kterou si společnost vybudovala za jeho působení ve společnosti. Za druhé nesmí jinak využívat informace a hodnoty, které získal při výkonu své funkce.⁷¹

2.6. Dílčí shrnutí

Loajalita je tedy obsahem závazku mezi členem orgánu a obchodní korporací, přičemž není po členovi orgánu vyžadováno, aby byl korporaci loajální 24/7 („*dvacet čtyři hodin denně, sedm dní v týdnu*“). Loajalitu můžeme definovat jako povinnost člena voleného orgánu obchodní korporace jednat v jejím nejlepším zájmu a nesledovat zájem pouze své, natož jiné osoby (nebo dokonce osoby blízké). Loajalitu můžeme dělit na aktivní (něco konat) a pasivní (něčeho se zdržet). Pro loajalitu je důležitý zájem společnosti, přičemž zde je existence mnoha modelů, které mají přesah zejména do ekonomické až filozofické sféry. V neposlední řadě je zapotřebí zmínit, že určité aspekty loajality mohou přetrvávat i po zániku funkce člena voleného orgánu.

⁷¹ EICHLEROVÁ, K. a kol. *Rekodifikace obchodního práva – pět let poté. Svazek I. Pocta Stanislavě Černé*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 91 – 99.

3. Potřebné znalosti

Loajalita uvedená v předchozí kapitole, jak vyplývá ze zákonného ustanovení (§ 159 odst. 1 OZ), není jedinou součástí obsahu péče řádného hospodáře. Na druhé místo zákonodárce zařadil potřebné znalosti člena voleného orgánu. Potřebné znalosti se nejdříve pokusím vymezit v negativním a následně v pozitivním slova smyslu.

3.1. Negativní vymezení potřebných znalostí

Co se tedy potřebnými znalostmi nerozumí? Pro základní vymezení není v tomto bodě specifikováno dosažení určitého vzdělání, stejně jako se neočekává soubor znalostí z oblasti řízení, kontroly a vedení obchodní korporace. Domnívám se, že pokud by takový požadavek na člena voleného orgánu byl kladen, tak by bylo do značné míry omezeno, v krajních případech i znemožněno, fungování osobních společností, společností s ručením omezeným, nebo například bytových družstev. Takovýto člen tedy nemusí být nutně profesionálním manažerem a není zapotřebí (a zpravidla ani možné), aby rozuměl všem záležitostem, jež při výkonu funkce musí řešit.⁷² Jednoduše se tedy neočekává, že vedoucí, respektive člen voleného orgánu bude fundovaný odborník na všechny aspekty vedení obchodní korporace včetně všech jejích činností. Takto bychom mohli obecně specifikovat negativní vymezení, a níže bude objasněno i pozitivní vymezení potřebných znalostí.

3.2. Pozitivní vymezení potřebných znalostí

Pozitivní vymezení potřebných znalostí je o něco složitější, neboť lze obecně jen těžko dosáhnout potřebné definice z důvodů rozdílnosti jednotlivých aspektů lidské podnikatelské činnosti, ve kterých se mohou uplatnit naprosto rozdílné předpoklady, schopnosti, znalosti a dovednosti.

Potřebnými znalostmi v pozitivním vymezení můžeme rozumět patřičné schopnosti, dovednosti a zkušenosti pro řádný výkon funkce za předpokladu, že případné nedostatky, které ve své odbornosti daný člen má, dokázal daný člen identifikovat a náležitě podle toho konat.⁷³ Náležitým konáním se rozumí zejména zajištění patřičně kvalifikované osoby pro doplnění potřebných znalostí, a to ať již v podobě trvalejšího vztahu (v podobě zaměstnanců), nebo krátkodobého vztahu (v podobě konzultace). Schopnost rozpoznat, jakou činnost člen voleného orgánu už není schopen vykonávat,

⁷² PATĚK (2021) op. cit. pozn. 60, s. 187.

⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.10.2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

stejně jako rozlišení míry svých potřebných znalostí a dovedností označil (a potvrdil) Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 30. 9. 2019, sp. zn., 27 Cdo 90/2019, za součást péče řádného hospodáře. Domnívám se, že v případě, že je třeba posoudit, zda si člen voleného orgánu, v tomto případě jednatelka společnosti, počíná informovaně, je nutné nahlížet na daný případ s ohledem ke všem okolnostem daného případu.⁷⁴

Výše zmíněné samozřejmě nevylučuje možnost, že daný člen těmito svými znalostmi například ze svého profesního života, disponuje (vedení účetnictví, právní vzdělání a praxe atp.). V takovém případě se od takové osoby naopak zcela oprávněně očekává, že bude postupovat a vykonávat svoji funkci podle svých odborných znalostí.⁷⁵

Z praxe zde můžeme ještě dodat, že u člena voleného orgánu jako takového se jistá míra schopností či znalostí (jako od vedoucího) očekává, a bývá často jedním ze zásadních kritérií jeho zvolení. Těžko bychom si asi mohli představit situaci, kdy bude do čela společnosti jmenována osoba, která nedisponuje žádnými, nebo nedisponuje alespoň základními schopnostmi pro výkon dané funkce.

3.3. Informovanost

Potřebné znalosti a jejich využití lze pouze na základě patřičných informací. Patřičné informace jsou dalším z důležitých bodů péče řádného hospodáře. Aby člen voleného orgánu obchodní korporace mohl vykonávat svoji funkci řádně a činil patřičná kvalifikovaná rozhodnutí s péčí řádného hospodáře, pak je zapotřebí, aby si zajistil dostupné informace o projednávané záležitosti.⁷⁶ Bez získání potřebných informací nelze činit správná rozhodnutí v patřičně kvalitní míře a nelze tak ani plnit povinnost péče řádného hospodáře. Autorka I. Štenglová doplňuje, že *„Aby dostál požadavku péče řádného hospodáře, je člen orgánu povinen jednat při výkonu své funkce (mimo jiné) s potřebnými znalostmi, a tedy i informovaně, tj. při konkrétním rozhodování využít rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na jejich základě pečlivě zvážit možné výhody i nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant podnikatelského rozhodnutí.“*⁷⁷

⁷⁴ WEINHOLD LEGAL. *Funkce člena statutárního orgánu - péče řádného hospodáře a výběr třetí kvalifikované osoby*. Legal Update, 2020, č. 1.

⁷⁵ PATĚK (2021) op. cit. pozn. 60, s. 187.

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.10.2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

⁷⁷ ŠTENGLOVÁ (2021) op. cit. pozn. 28, s. 153-164.

Informovanost je velice podstatným aspektem, jak bude ukázáno zejména v kapitole podnikatelského úsudku, s ohledem na to, že jedině se správnými informacemi lze činit ta správná podnikatelská rozhodnutí. Nežádka kdy dochází k nesprávnému vyhodnocení situace právě z důvodu nedostatečných informací, přestože se tyto informace opatřit daly.

3.4. Dílčí shrnutí

Potřebné znalosti jsou nezbytnou součástí péče řádného hospodáře. Jejich negativní a následně pozitivní vymezení bylo uvedeno i s odkazem na českou judikaturu, která se potřebných znalostí dotýká. Nedílnou součástí je také potřeba informovanosti, jejíž důležitost bude více přiblížena v kapitole o v podnikatelském úsudku. Na závěr již jen dodejme, že na rozdíl od loajality lze v otázce, zda se po zániku funkce vztahuje na člena voleného orgánu povinnost potřebných znalostí, logicky vyvodit, že tomu tak není, protože po zániku funkce nemá člen voleného orgánu v rámci společnosti rozhodovací pravomoci, a je tedy povinnost jeho potřebných znalostí irelevantní.

4. Pečlivost

Pečlivost ve vztahu k jednání osoby definujeme jako důkladnou a svědomitou činnost.⁷⁸ Jedná se o to, jakým způsobem je daná činnost prováděna. Jde zejména o její organizované, vědomé a uvědomělé provádění, kdy se dotyčný snaží vykonávat tuto činnost podle „nejlepšího vědomí a svědomí.“ O pečlivosti lze také hovořit jako o určitém standardu dochvilnosti v plnění určitých povinností.

Zákon stanoví⁷⁹, že práva a povinnosti mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu se přiměřeně budou řídit ustanoveními OZ o příkazní smlouvě. Právní úprava, která upravuje obstarávání záležitostí pro třetí osobu, rovněž ustanovuje určitou míru, která představuje kvalitativní východisko při vykonávání daného zastupování. OZ vyjadřuje tuto povinnost pod pojmem pečlivost s tím, že příkazník (zástupce) je povinen konat s pečlivostí do takové míry do jaké je schopen.⁸⁰ Pečlivostí se tedy rozumí jednání, které je rozvážné, starostlivé a pozorné. Daná míra jednotlivých složek pečlivosti je subjektivní povahy. Příkazník je dále vázán vykonávat činnost nejen pečlivě dle svých schopností, ale také poctivě. Složka poctivosti je ovšem z této subjektivní povahy vyjmuta, protože by její případná subjektivní povaha mohla vést k problematickým situacím.⁸¹ Výše uvedené ustanovení upravuje pečlivost jako subjektivní standard (či subjektivní standard s objektivními prvky), jehož zkoumání v rámci obsahu péče řádného hospodáře bude podrobněji rozebráno v jedné z následujících subkapitol. Pečlivost J. Pokorná řadí, vedle prvků objektivních (odborných znalostí a preference zájmů společnosti), mezi prvky subjektivní (jako další jmenuje organizační schopnosti, tvůrčí myšlení, proaktivní a samostatný přístup)⁸². Povinnost péče řádného hospodáře pak tvoří syntézu, ve které se tyto objektivní a subjektivní prvky spojí.

Na povinnost péče můžeme také nahlížet dvěma úhly pohledu. Může to být úroveň jednání spojená s výkonem zvláštní funkce, profese nebo postavení, tedy určující, jak daná osoba vykoná zvláštní povinnost. Rozlišujeme potom určitou míru péče, lišící se podle toho, jaké jednotlivé rysy očekáváme od osoby na dané úrovni jednání. Pro srovnání například pojem běžné péče (§ 4 odst. 1 OZ) a odborné péče, pro odborníka obecně (§ 5

⁷⁸ *Slovník současné češtiny*, [online] Lingea, [cit. 22. 11. 2021]. Dostupný z: <https://www.nechybujete.cz/slovník-soucasne-cestiny>

⁷⁹ Ustanovení § 59 ZOK.

⁸⁰ Ustanovení § 2432 OZ.

⁸¹ MANCELOVÁ (2015) op. cit. pozn. 6, s. 14.

⁸² POKORNÁ, J. in BALABÁN, P., ČÁP, Z., FALDYNA, F., HAMPEL, P., HORÁČEK, T., HUŠEK, J., KOVAŘÍK, Z., KOŽIAK, J., LIŠKA, P., MAREK, K., POHL, T., POKORNÁ, J., ROZEHNALOVÁ, N., TOLLNEROVÁ, P. a kol. *[Zrušeno] Obchodní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 11. 2. 2022]. ASPI_ID KO513_1991CZ. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

odst. 1 OZ). Druhým úhlem pohledu je uchopení povinnosti péče, jakožto povinnosti v právním slova smyslu, kdy v případě nepostupování s určenou mírou péče dojde zákonitě k porušení povinnosti nesoucí s sebou s tím spojované právní důsledky (pro srovnání institut péče řádného hospodáře a jeho porušení)⁸³.

4.1. Delegace výkonu funkce

S potřebnou pečlivostí souvisí i osobní výkon funkce člena voleného orgánu, jenž je mu ukládána zákonem (§ 159 odst. 2 OZ), a to s ohledem na to, aby se své funkci dostatečně a pečlivě věnoval. Zákon však v uvedeném ustanovení nevyklučuje zmocnění jiného člena orgánu v případě hlasování kolektivního orgánu. Autor D. Patěk⁸⁴ spatřuje jako praktickou možnost využití delegace činnosti člena voleného orgánu (nejčastěji se bude jednat o statutární orgán), jež rozlišujeme jako delegaci vertikální neboli vnější a horizontální neboli vnitřní.

Vertikální delegace spočívá v pověření činnosti voleného (statutárního) orgánu jinými osobami, typicky zaměstnanci (osoby, jež stojí vně daného orgánu), a ti potom plní určité specifické úkoly (může se jednat i o činnost týkající se obchodního vedení). Systém vertikální delegace často spatřujeme u větších obchodních korporací, kdy bývá také velmi formální a zakotvený vnitřními předpisy dané korporace. Horizontální model je, na rozdíl od modelu vertikálního, přímo předvídan a připouštěn zákonem (§ 156 odst. 2 OZ). Spočívá v delegování činnosti mezi členy voleného orgánu, v případě vícečlenného orgánu, a nabízí možnost specializování se v rámci jednotlivých činností (např. administrativní, legislativní a personální otázky a podobně). V každém případě však platí, že pokud člen voleného orgánu vykonává svou funkci s požadovanou mírou povinné péče, musí dohlížet na to, jakým způsobem jím pověřená osoba plní úkoly jí svěřené⁸⁵. Při zodpovězení otázky, v jaké míře bude žádoucí pečlivost hodnocena, bude nutné vždy brát v úvahu specifika konkrétní činnosti, tedy kupříkladu její náročnost, případné následky vadného výkonu, finanční ohodnocení s ní spojené a podobně.⁸⁶

S výše uvedeným souhlasí i K. Eliáš⁸⁷, když shrnuje, že při delegování na nižší úroveň „*statutárnímu orgánu odpovědnost za řádnou správu zůstává a poměřuje se s péčí*

⁸³ JOSKOVÁ (2019) op. cit. pozn. 45, s. 281-286.

⁸⁴ PATĚK (2021) op. cit. pozn. 60, s. 188.

⁸⁵ Pro srovnání usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011.

⁸⁶ MORAVEC, T., ANDREISOVÁ, L. *Obchodní společnosti pohledem Corporate Governance*. Praha: Grada Publishing, 2021. ISBN 978-80-271-1217-3. s. 148.

⁸⁷ ELIÁŠ, K. *Variabilita života a právní schémata (K souběhu pracovního poměru s členstvím ve statutárním orgánu obchodní korporace)*. Obchodněprávní revue, 2009, č. 10, s. 271-277.

řádného hospodáře“. Rovněž uvádí, že není v možnostech statutárního orgánu rozhodovat výlučně o všech činnostech, k nimž v rámci obchodní korporace dochází, protože by to jen zablokovalo rozhodovací procesy, což samotné odpovídá požadavku správy korporace s péčí řádného hospodáře.

K osobnímu výkonu funkce se vyjádřil i Nejvyšší soud⁸⁸ když stanovil, že *„jestliže jednatel svoji funkci zastává toliko formálně, zpravidla nejedná s péčí řádného hospodáře.“* Tedy ve skutečnosti jednatel sám nevykonával a plnění dalších funkcí člena statutárního orgánu ponechával bez dalšího dalšímu jednatele, nebo zaměstnancům společnosti, přičemž ani nekontroloval, jak tito společnost řídili a spravovali její záležitosti, lze potom pouze uzavřít, že uvedeným jednáním postupoval v rozporu se svou povinností péče řádného hospodáře.

4.2. Pečlivost vs. loajalita

Rozdíl mezi pečlivostí a loajalitou vnímá B. Havel⁸⁹ jako neostrý, soudí přitom, že ani jedna z nich nemůže být nadřazována nebo podřazována. V obecné rovině lze říci, že se po členech voleného orgánu vyžaduje, aby jednali pečlivě, ale také v zájmu společnosti. Proto výkon jejich činnosti a jejich rozhodnutí mají být konána nejen pečlivě, ale rovněž s ohledem na zájem spravované společnosti, což implikuje komplementaritu těchto dvou povinností. Z uvedeného rovněž vyplývá, že loajalita není interpretačním principem, ani elementárním cílem, jenž by byl upřesněn právě pečlivostí. Je tomu tak proto, že ten, kdo se chová loajálně, tak se nemusí zároveň chovat pečlivě a nelze tak jeho nepečlivost vysvětlovat loajalitou. Podobně jako nelze tvrdit, že podstatou je být loajální, nelze ani tvrdit, že podstatou je chovat se pečlivě, pro příklad B. Havel shodně s L. Krtoušovou Novotnou⁹⁰ uvádí, že *„pokud má být loajální, nesmí vynakládat zbytečné náklady tím, že bude využívat služeb drahých poradců, neudělá-li to však v případě potřeby, jedná nepečlivě, tedy obě složky mohou být i v rozporu.“* Domnívám se, že statutární orgán by na toto měl reagovat tím, že se bude snažit tyto překrývající se prvky (loajalitu a pečlivost) držet v jakési rovnováze.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 877/2018.

⁸⁹ HAVEL (2010) op. cit. pozn. 11, s. 156.

⁹⁰ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. *Zákaz konfliktu zájmů jako jádro fiduciární povinnosti loajality*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 6, s. 181-189.

4.3. Modifikace pečlivosti

Pokud je mezi členem statutárního orgánu a společností uzavřena smlouva o výkonu funkce, pak taková smlouva nesmí snižovat standard péče řádného hospodáře (a přitom omezovat odpovědnost za jeho porušení), neboť takové ujednání by bylo podle § 53 odst. 2 ZOK⁹¹ posuzováno jako zdánlivé. Z uvedeného vyplývá, že lze smluvní modifikací standard péče řádného hospodáře pouze zpřísnit. Autorka L. Krtoušová Novotná⁹² se domnívá, že modifikace péče řádného hospodáře přichází v úvahu jenom u prvku pečlivosti, neboť ta obsahuje „*subjektivní kritérium*“. Kdežto v případě loajality smluvní modifikace nepřichází v úvahu, neboť ta je dle autorky založena na objektivním standardu (k tomu blíže následující subkapitola). S výše uvedeným tvrzením souhlasím, zejména s částí, že smlouva nesmí snižovat standard péče a lze si představit určité zpřísnění úpravy péče v otázce pečlivosti, jelikož lze na ní pohlížet značně subjektivním úhlem pohledu.

4.4. Objektivní a subjektivní standard péče

Jako základ pro posouzení péče řádného hospodáře se používá objektivní standard, jak vyplývá z § 52 odst. 1 ZOK. Posouzení, zda člen voleného orgánu korporace jednal s péčí řádného hospodáře, provádíme podle imaginárního, ideálního a rozumně pečlivého správce (hospodáře), který disponuje patřičnými vlastnostmi optimálního vedoucího, tedy není ani příliš opatrný (nepodstupující riziko, protože podnikání je z podstaty věci činnost obsahující značnou míru rizika, a již od slova podnikat, tedy něco dělat musí takovýto ideální vedoucí jednat), na druhou stranu není ani příliš dobrodružný, až by se dalo říci lehkovážný a podstupoval by neuváženě příliš velká rizika. Nelze se tedy ztotožnit s myšlenkou, že by se měl takovýto ideální správce chovat, jako by spravoval majetek svůj vlastní, protože v takových případech jsou nerozumná nebo nepečlivá rozhodnutí zcela běžná a nelze je mít za objektivní standard.⁹³ Lze konstatovat, že hlavním bodem objektivního standardu je termín rozumně pečlivá osoba.

Nehledě na objektivní standard je zapotřebí brát na zřetel i rysy subjektivního standardu, tedy vlastností, schopností, znalostí a dovedností, kterými disponuje konkrétní osoba.⁹⁴ Ustanovení § 52 odst. 1 ZOK uvádí jednu důležitou skutečnost a tou je, že

⁹¹ K právním jednáním obchodní korporace omezujícím odpovědnost člena jejího voleného orgánu se nepřihlíží.

⁹² NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ (2016) op. cit. pozn. 90, s. 181-189.

⁹³ ČECH, ŠUK (2016) op. cit. pozn. 21, s. 162.

⁹⁴ ČECH, ŠUK (2016) tamtéž.

k objektivnímu standardu se „*přihlédne*“. Obdobně reflektuje výše uvedené i judikatura, jež stanovuje, že disponuje-li člen představenstva určitými dovednostmi, schopnostmi nebo odbornými znalostmi, pak má povinnost je, v rámci svých možností, při výkonu funkce využívat.⁹⁵ Tyto principy dávají více než dobrý logický smysl, protože do vedoucích pozic společností jsou voleny osoby, jež disponují určitými odbornými znalostmi, schopnostmi a dovednostmi, a tudíž je jejich využívání pro rozvoj obchodní korporace jejími voliteli očekáváno.

Výše uvedené téma by mohlo implikovat, že člen představenstva musí disponovat všemi potřebnými znalostmi, schopnostmi a dovednostmi pro výkon funkce. Takováto domněnka by mohla klást nejen nepřiměřené, ale dost možná i nereálné požadavky na jednotlivého člena. Z tohoto důvodu dochází k vnější (vertikální) delegaci viz subkapitola delegace výkonu funkce. Tato situace může nastat i například v bodě, kdy člen voleného orgánu společnosti by měl sám o sobě patřičnou odbornost na vykonávání určité činnosti, ale například z důvodů vytížení jinými úkoly ji nemůže řádně vykonávat. V takovém případě musí výkonem této činnosti pověřit třetí osobu.⁹⁶ Daná osoba musí splňovat nezbytná kritéria a její výběr musí probíhat řádně. Řádným výběrem se rozumí postup, jenž by aplikovala „*jiná rozumně pečlivá osoba*“.⁹⁷ Od člena představenstva se dále očekává, že dané osobě poskytne nezbytnou součinnost, bude výkon dané osoby řídit, stejně jako bude dohlížet nad vykonávanou prací v rámci svých možností a schopností.⁹⁸ Je samozřejmé, že je situace jinak posuzována, pokud člen představenstva, jako například odborník na obchod a výrobu, bude delegovat právní záležitosti (z hlediska postrádané odbornosti) oproti situaci, kdy člen představenstva je právní odborník, který deleguje právní záležitosti (z důvodů například časových potřeb). Lze tedy obecně konstatovat, že objektivní i subjektivní standard péče musí být posuzován v každém konkrétním případě na individuální bázi.

Výše uvedené tedy může zakládat minimálně mnoho otázek a rozporuplné možnosti výkladu. Jedním z nich je například otázka, zda určitý člen orgánu korporace nemůže současně jednat neinformovaně, což by za určitých smysluplných okolností mohl

⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 21 Cdo 632/2013.

⁹⁶ ČECH, ŠUK (2016) op. cit. pozn. 21, s. 162.

⁹⁷ HAVEL, B., ŠTENGLOVÁ, I. § 52 [Péče řádného hospodáře, přenos důkazního břemene]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. Zákon o obchodních korporacích. 3. vydání. [Systém BECK-online] Praha: C. H. Beck, 2020. [cit. 10. 12. 2021] s. 178, marg. č. 1.)

⁹⁸ ČECH, ŠUK (2016) op. cit. pozn. 21, s. 163 nebo obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ČR, ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 9 Tdo 124/2005, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011.

a současně pečlivě, jak je uvedeno v OZ. Dalším možným rozporem může být situace, kdy určitá osoba nejedná v dobré víře, přesto současně jedná s nezbytnou loajalitou.⁹⁹ Uvedené tedy ilustruje určité nejednotnosti v legislativě a možném výkladu. Soudní praxe ukazuje, že pro posouzení tohoto rozporu zejména v otázkách výkladu péče řádného hospodáře k výsledkům této činnosti je klíčový § 51 ZOK a při dodržení a prokázání péče řádného hospodáře není člen voleného orgánu odpovědný za budoucí výsledky podnikatelské činnosti.¹⁰⁰ Uvedené ustanovení rozebírám v následující kapitole.

4.5. Dílčí shrnutí

Pečlivost můžeme definovat jako důkladnou a svědomitou činností, kdy chování člena voleného orgánu společnosti je rozvážné, starostlivé a pozorné. Povinnost mezi obchodní korporací a členem jejího orgánu se přiměřeně řídí ustanoveními OZ o příkazní smlouvě. V rámci pečlivosti je běžným standardem delegování výkonu na jiné osoby, přičemž toto delegování dělíme na vertikální (osoby mimo volený orgán) nebo horizontální (osoby uvnitř voleného orgánu). V rámci pečlivosti rozlišujeme objektivní (ideální vedoucí) a subjektivní standard (skutečné schopnosti a znalosti jednotlivého člena). Na závěr již jen dodejme, že na rozdíl od loajality lze v otázce, zda se po zániku funkce vztahuje na člena voleného orgánu povinnost pečlivosti, logicky vyvodit, že tomu tak není, protože po zániku funkce nemá člen voleného orgánu v rámci společnosti rozhodovací pravomoci, a je tedy povinnost jeho pečlivost irelevantní.

⁹⁹ LASÁK, J. *Pár poznámek k péči řádného hospodáře členů statutárního orgánu na prahu rekodifikace*. [online]. 2011 [1. 12. 2021]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/par-poznamek-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarniho-organu-na-prahu-rekodifikace-76933.html>

¹⁰⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011, rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2014, sp. zn. 23 Cdo 4106/2013, usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. 29 Cdo 662/2013.

5. Podnikatelský úsudek

V předchozích kapitolách byla rozebírána péče řádného hospodáře, především její obsah a jednotlivé faktory, které ji formují. Tyto faktory jsou bezpochyby nezbytné pro správnou a řádnou péči člena voleného orgánu obchodní korporace a především pro korporaci samotnou. Na druhou stranu mohou zakládat obavy pro tyto volené členy vykonávat potřebné podnikatelské kroky, které jsou často spjaty se značným podnikatelským rizikem. Pro úspěšné riskantní příklady nemusíme chodit daleko, třeba k zakladateli Prusa Research a.s., Josefu Průšovi.¹⁰¹, kdy domácí tiskárny měly být s nástupem digitalizace předurčeny „do šrotu“ a 3D tisk byl maximálně zajímavé hobby. V současnosti je Prusa Research a.s. druhým největším výrobcem 3D tiskáren na světě.¹⁰²

Obavy vykonávat potřebné rizikové a riskantní podnikatelské kroky mohou tedy zásadním způsobem ovlivnit fungování korporace a vystavovat ji případným neproměněným podnikatelským příležitostem, jež mohou následně negativně ovlivnit fungování celé obchodní korporace. Koncept péče řádného hospodáře je tedy dále rozvinut o pravidlo podnikatelského úsudku, označovaného také jako „*business judgment rule*“.¹⁰³ Jak jsem již uvedla v první kapitole, podnikatelský úsudek dále rozvíjí a konkretizuje institut péče řádného hospodáře (viz § 51 ZOK). Primárním účelem výše uvedeného ustanovení je zabránit tomu, aby obchodní právo odrazovalo členy voleného orgánu od rizikovějších a odvážnějších podnikatelských rozhodnutí, která jsou s podnikáním obecně spojená a jejichž skutečný dopad nelze v době přijetí rozhodnutí s jistotou předvídat. Obecnému pojetí péče řádného hospodáře je vlastní výklad, zkoumající jednání člena voleného orgánu *ex ante* - tedy v době přijímání daného rozhodnutí a bez zřetele k jeho následkům. Nejvyšší soud v této souvislosti uvádí, že „*Splnění této povinnosti je ovšem nezbytné posuzovat z pohledu ex ante, tj. prizmatem skutečností, které jednateli byly či při vynaložení příslušné péče (při využití dostupných informačních zdrojů) mohly a měly být známy v okamžiku, v němž dotčená podnikatelská rozhodnutí učinil.*“¹⁰⁴ Tím se Nejvyšší soud přihlásil k samotnému účelu pravidla podnikatelského úsudku.

Zákonodárce měl touto právní úpravou zájem dosáhnout, že člen voleného orgánu společnosti, za splnění stanovených podmínek, nebude odpovědný za výsledek

¹⁰¹ Prusa Research a.s. *O nás*. [online] [cit. 4. 1. 2022]. Dostupný z: <https://www.prusa3d.cz/o-nas/>

¹⁰² Wikipedia. *Prusa Research*. [online] [cit. 4. 1. 2022]. Dostupný z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Prusa_Research

¹⁰³ PATĚK(2021) op. cit. pozn. 60, s. 193.

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.10.2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

podnikatelských rozhodnutí z příčin porušení institutu péče řádného hospodáře. Výše uvedenou definicí je tedy vyjádřena právní domněnka, že člen voleného orgánu společnosti dodržel, v rámci svého podnikatelského rozhodování, povinnost péče řádného hospodáře, za předpokladu, že jednal zákonem stanoveným způsobem.¹⁰⁵

Důvodová zpráva k vlastnímu zákonu uvádí, že základ tohoto pravidla je v zahraniční koncepci, v originále „*business judgment rule*“. Dle tohoto ustanovení má jednající orgán právo na prokázání, že jednal *lege artis* v rámci svého rozhodování a nenese případnou odpovědnost za ekonomickou újmu. V podobném duchu se vyjádřil také Vrchní soud v Olomouci¹⁰⁶, když „*Ust. § 51 odst. 1 ZOK potom přináší dílčí úpravu pro obchodní korporace, a to pravidlo tzv. podnikatelského úsudku, které vymezuje i rozsah soudního přezkumu, kdy soud by měl, zjednodušeně řečeno, přezkoumávat „pouze“ rozhodovací proces člena voleného orgánu, tj. zda proběhl lege artis. Proces rozhodování však nikdy nemůže být lege artis, bylo-li jednáno neloajálně. Součástí pravidla podnikatelského úsudku, zejména při naplnění požadavku na pečlivost, je také rozumné zohlednění rizikovosti konkrétního jednání, protože to stojí v samotné podstatě tohoto institutu. Jinak řečeno, jedná-li někdo v rámci plnění své povinnosti obhajitelně rozumně a v zájmu korporace, jedná s pečlivostí řádného hospodáře, i kdyby toto jednání přineslo negativní efekt.*“ Poslední větou soud shrnuje podstatu institutu podnikatelského úsudku, a to tak, že i když člen voleného orgánu byl informován a mohl očekávat nějaký vývoj, není porušením povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, když cíl, jenž sledoval nakonec nenastane. Dle mého názoru, nacházíme v citovaném rozhodnutí dvě ústřední myšlenky (viz podtržený text).

Ad 1) *Proces rozhodování však nikdy nemůže být lege artis, bylo-li jednáno neloajálně.*

Z uvedeného vyplývá, že ani forma rozhodnutí nemůže skrýt vadný obsah, rozhodovací proces, jenž byl sice zákonný, nemůže vyloučit loajalitu. Jinými slovy řečeno proces rozhodování byl v souladu se zákonem, avšak nebyl loajální, přičemž lhostejno, jak bylo rozhodnuto. V tomto případě není důležitá forma jednání, ale jeho obsah. Nelze ospravedlnit to, že členové voleného orgánu nejednají loajálně a „*ukrýt*“ takové jednání za zákonný postup. Pokud je tento zákonný postup na první pohled

¹⁰⁵ MANCELOVÁ (2015) op. cit. pozn. 6, s. 51.

¹⁰⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 4. 2019, sp. zn. 5 Cmo 235/2018.

v rozporu s loajalitou, ani takový formálně správný postup přijetí rozhodnutí nemá vliv na vznik odpovědnosti, protože rozhodnutí v samotném obsahu není loajální.

Ad 2) Součástí pravidla podnikatelského úsudku, zejména při naplnění požadavku na pečlivost, je také rozumné zohlednění rizikovosti konkrétního jednání, protože to stojí v samotné podstatě tohoto institutu.

Podnikatelský úsudek je vždy rizikový, neboť to vyplývá ze samotné podstaty podnikání. V podnikání je vždy patrná vidina zisku, ale je potřeba počítat i s rizikem ztráty. Proto člen voleného orgánu (statutární orgán) musí vždy balancovat míru rizika a výnosů.

5.1. Podnikatelský úsudek a důkazní břemeno

Pravidlo podnikatelského úsudku je zejména typické pro americkou judikaturu. Například britské právo tento institut nezná. Je samozřejmě otázkou, do jaké míry lze aplikovat a jak funguje „*pouhé přenesení*“ tohoto pravidla ze systému amerického, který je založen na soudcovském právu a funguje na jiných principech oproti právu kontinentálnímu, které přináší zejména právní úpravu psaného práva.¹⁰⁷

Obsah podnikatelského úsudku ve světle péče řádného hospodáře je shodný v obou právních úpravách přesto u jeho pojetí existuje určitá odlišnost. V americké právní úpravě je hlavní odlišností, že důkazní břemeno nese žalobce a žalobou se u soudu domáhá přezkoumání podnikatelského rozhodnutí konkrétního člena voleného orgánu. Jedná se tedy o jakousi vstupní bariéru, kterou je potřeba „*prolomit*“, aby se přistoupilo k přezkoumání daného podnikatelského rozhodnutí. Pokud se tento krok vydaří, pak následuje přesunutí důkazního břemena na člena voleného orgánu, který musí prokázat, že dané napadnuté podnikatelské rozhodnutí naplňuje potřebné znaky podnikatelského úsudku a bylo plně oprávněné. Prolomení této vstupní bariéry ovšem automaticky neznamená odpovědnost člena voleného orgánu za výsledek jeho podnikatelského úsudku. Jedná se pouze o faktický „*vstup*“ do soudního přezkoumávání daného rozhodnutí, jehož výsledkem je soudní rozhodnutí, zda je daný člen voleného orgánu odpovědný nebo ne za způsobenou škodu.¹⁰⁸ Americká úprava bude ještě stručně přiblížena v jedné z následujících subkapitol, protože si jako významná inspirace podnikatelského úsudku zasluhuje patřičnou pozornost.

¹⁰⁷ MANCELOVÁ (2015) op. cit. pozn. 6, s. 52.

¹⁰⁸ MANCELOVÁ (2015) op. cit. pozn. 6, s. 55.

Výše zmíněná problematika je v českém zákoně zakotvena ve dvou souvislostech, tedy ustanoveních o péči řádného hospodáře členem voleného orgánu právnické osoby a pravidle podnikatelského úsudku. Pro soudní účely a přezkum rozhodování příslušných členů obchodní korporace jsou stanovena kritéria, která dávají členovi orgánu povinnosti prokázat oprávněnost jeho jednání. V případě úspěšného prokázání stanovených kritérií je založena nevyvratitelná domněnka, že člen voleného orgánu obchodní korporace nejednal protiprávně při svém rozhodování.¹⁰⁹ Vlastní rozhodnutí, včetně jeho obsahu, se již dále nezkoumá.¹¹⁰ Důležitým bodem tedy je prokázání členem orgánu obchodní korporace, důkazní břemeno je na jeho straně, přičemž postavení soudu je bráno spíše jako projev zdrženlivosti vůči přezkumu podnikatelských rozhodnutí. Důkaznímu břemenu jsem se rovněž věnovala v kapitole první.

V rámci zkoumání tohoto pravidla v českém právním prostředí lze dospět k závěru, že s americkým právním výkladem ho nelze ztotožňovat nebo tyto dvě pravidla zaměňovat. V českém právním prostředí leží důkazní břemeno na členovi voleného orgánu, a v jistém slova smyslu zvýhodňuje žalobce. Žalovaný musí doložit, pokud chce unést důkazní břemeno a prokázat, že neodpovídá za výsledek svého podnikatelského rozhodnutí, že jednal v rámci dobré víry, za rozumného předpokladu, informovaně a v obhajitelném zájmu korporace.¹¹¹ Jednotlivé body těchto povinností vycházejí z platné právní úpravy, která bude podrobně rozebírána v následující části, stejně jako nesmíme zapomínat na jednání s nezbytnou loajalitou, která bude také obsahem následujícího textu.

5.2. Obsah podnikatelského úsudku

Jak již bylo zmíněno v kapitole první, prvek péče řádného hospodáře je v zákoně definován následovně *„Pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.“*¹¹² Pravidlo podnikatelského úsudku tedy obsahuje zejména tři pozitivní vymezení, a to jednání v dobré víře, informovaně a v obhajitelném

¹⁰⁹ HAVEL (2010) op. cit. pozn. 11, s. 50-51.

¹¹⁰ POKORNÁ, J. *K některým otázkám právního postavení členů představenstva akciové společnosti*. In ČERNÁ, Stanislava. *Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám: aktuální otázky soukromého práva na počátku nového tisíciletí*. 1. vyd. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7357-370-6. s. 289.

¹¹¹ ČECH, ŠUK (2016) op. cit. pozn. 21, s. 164.

¹¹² Ustanovení §51 ZOK.

zájmu korporace. Tyto jednotlivé složky zákonné definice budou podrobněji rozebrány níže.

5.2.1. Loajalita v podnikatelském úsudku

Jak již bylo uvedeno v druhé kapitole je člen voleného orgánu obchodní korporace vázán loajalitou ke společnosti a zjednodušeně nesmí být ovlivněn zájmy třetích osob, být v konfliktu zájmů nebo jednat ve vlastní prospěch či zájem. Pravidlo podnikatelského úsudku tedy nenabízí prostor v případě, že rozhodování orgánu nebylo učiněno s patřičnou loajalitou. Tento bod více upravuje § 54 až 56 ZOK, o střetu zájmů, a dále z odborné literatury a důvodových zpráv (k § 93 odst. 1 ZOK) je implicitní, že jediné ten, který jedná bez vlivu uvedených ovlivnění jedná ve prospěch korporace.¹¹³ Otázka loajality je tedy zákonně jednoznačně stanovena a neumožňuje jakýkoli prostor pro podnikatelský úsudek, který by mohl tuto loajalitu narušovat. Lze samozřejmě spekulovat, zda by v určitých situacích nemohl člen voleného orgánu společnosti jednat bez patřičné loajality, přesto ku prospěchu společnosti, ale toto tvrzení je značně spekulativní a jeho zkoumání je nad rámec této diplomové práce.

5.2.2. Obhajitelný zájem v podnikatelském úsudku

Dalším důležitým zákonným bodem je obhajitelný zájem v podnikatelském úsudku, který stanovuje určitý rámec pro konání, respektive jednání člena voleného orgánu společnosti, která přinášejí společnosti určité pozitivní hodnoty. Za jednání, která vedou ku prospěchu společnosti, lze považovat situace, která vedou k dlouhodobému zvyšování zisku, konkurenceschopnosti, zlepšování produktů a služeb, nevyjímaje dosah na dceřiné společnosti a celý koncern. Jedná se tedy o komplexní obsah zájmů společnosti, spoluvlastníků, zaměstnanců, věřitelů a veřejnosti. Kritérium obhajitelného zájmu je, stejně jako kritérium informovanosti, přezkoumáváno ze subjektivně objektivního hlediska. Hlavní myšlenkou je tedy zkoumat důvody rozhodnutí z hlediska konkrétního člena představenstva, které je ovšem ohraničeno a objektivizováno předpokladem, že daný člen jedná ve prospěch společnosti. K měření předpokladu člena voleného orgánu a jeho oprávněnosti je používáno kritérium rozumnosti, tedy že dotčený člen nepřekročil hranice rozhodování tím, že jeho připravenost podstupovat podnikatelská rizika byla nezodpovědně přehnaná.¹¹⁴ Jedná se tedy o základní úvahu

¹¹³ BERAN a kol. (2018) op. cit. pozn. 18, s. 94.

¹¹⁴ BERAN a kol. (2018) op. cit. pozn. 18, s. 99.

v obsahu a míry podnikatelského rizika a jeho hranic v rámci jejichž mezí lze považovat podnikatelský úsudek za obhajitelný.

5.2.3. Informovanost v podnikatelském úsudku

Zákonná definice dále stanovuje povinnost informovanosti v podnikatelském úsudku. Pro správný podnikatelský úsudek je kladen důraz na pečlivé a řádné obstarání potřebných podkladů k rozhodnutí. Idea celistvé informovanosti všech členů představenstva je považována za „iluzi“, protože často dochází k rozhodování na základě nedokonalých či neúplných informací.¹¹⁵ Autor J. Lasák nahlíží na toto téma optikou v níž je povinnost informovanosti vnímána jako seznámení se s veškerými materiálními informacemi rozumně dostupnými v daném místě a čase podnikatelského rozhodnutí.¹¹⁶ Tento výklad lze dále podpořit usnesením Nejvyššího soudu, které uvádí, že jednatel společnosti je při výkonu funkce si povinen obstarat rozumně dostupné informační zdroje a zvážit výhody a nevýhody patřičných podnikatelských rozhodnutí.¹¹⁷ Z výše uvedeného ovšem vyplývá, že od členů takto volených orgánů nelze očekávat, že budou pro svá podnikatelská rozhodnutí disponovat naprosto všemi informacemi. Z logiky věci se dá samozřejmě usuzovat, že pro společnost důležitější a zásadnější rozhodnutí vyžadují větší komplexitu informací, než běžná provozní rozhodnutí, a lze tedy očekávat vyšší nároky při jejich posuzování. Obecně lze tedy konstatovat, že členové voleného orgánu korporace mají povinnost si obstarat a rozhodovat se na základě informací, které jim, vzhledem k aktuální situaci, měly a mohly být známé.

5.2.4. Dobrá víra v podnikatelském úsudku

Posledním, ne však méně důležitým bodem, zákonné definice řádného podnikatelského úsudku je jednání v dobré víře. Společně s loajalitou se jedná o jeden z méně rozporuplných bodů, přestože vlastní termín dobrá víra zákonodárce nijak nedefinuje. V tuzemské doktríně je vnímán jako „nezaviněná nevědomost o právních nedostacích určitého právního stavu.“¹¹⁸ Dle zákona o obchodních korporacích jde tedy o explicitní kritérium a logický koncept, protože z podstaty věci lze usoudit, že člen

¹¹⁵ BERAN a kol. (2018) op. cit. pozn. 18, s. 100.

¹¹⁶ LASÁK (2014) op. cit. pozn. 19, s. 417.

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2016, sp zn. 29 Cdo 5036/2015, „Aby dostál požadavku péče řádného hospodáře, je jednatel společnosti s ručením omezeným povinen jednat při výkonu své funkce (mimo jiné) s potřebnými znalostmi, a tedy i informovaně, tj. při konkrétním rozhodování využít rozumně dostupné (skutkové i právní) informační zdroje a na jejich základě pečlivě zvážit možné výhody i nevýhody (rozpoznatelná rizika) existujících variant podnikatelského rozhodnutí.“

¹¹⁸ HURDÍK, J. *Zásady soukromého práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. ISBN 80-210-2001-6, s. 123.

voleného orgánu obchodní korporace, jenž nepovažuje své jednání za správné nemůže být pravidlem podnikatelského úsudku chráněn.¹¹⁹ Z toho vyplývá, že pro zpochybnění dobré víry stačí nevědomá nedbalost, při které člen voleného orgánu společnosti jedná neinformovaně proti zájmům společnosti, ale vědět to má, nebo to vědět může.¹²⁰ Zde již jen dodejme, že při zkoumání, zda postupoval člen voleného orgánu nevědomě nedbale, se také uplatňuje objektivní standard rozumně pečlivé osoby, jejíž koncept byl více rozebírán v předchozím textu.

5.3. Podnikatelský úsudek v judikatuře soudů

Jak již bylo zmíněno v úvodu kapitoly, lze konstatovat, že se soud se zákonným požadavkem na přezkoumání a případném rozhodnutí o porušení pravidla podnikatelského úsudku setkává až po jeho učinění (*ex post*). Bodem přezkoumávání je v tomto případě konkrétní jednání daného člena voleného orgánu. Soudy by ovšem z principu věci neměly přezkoumávat rozhodnutí *ex post* (optikou skutečností známých ke dni současnému), ale *ex ante* (optikou děje, ve kterém došlo k danému jednání).¹²¹ Tento argument je zejména důležitý, protože staví důležitý právní rámec pohledu na posuzované skutečnosti. Ne nadarmo říká patřičné lidové rčení, že „*po bitvě je každý generál*“ a nezřídka můžeme snadno spatřit vhodnost, či naopak nevhodnost určitého řešení s časovým odstupem, obtížně se ovšem toto rozhodnutí činí v daném čase a s omezenými dostupnými informacemi. V případě soudů tomu není jinak a jedině pohledem *ex ante*, byť vykonaným *ex post*, lze náležitě posoudit, zda daný člen voleného orgánu neporušil patřičná zákonná ustanovení podnikatelského úsudku. Není tedy podstatou, aby člen voleného orgánu činil vždy správná rozhodnutí, ale aby vynaložil patřičné úsilí k tomu, aby bylo jeho rozhodnutí správné.

V české judikatuře se vyskytuje pravidlo podnikatelského úsudku poměrně hojně. Jedním z prvních nálezů Nejvyššího soudu z roku 2005 týkající se pravidla podnikatelského úsudku je případ „*stoprocentní správnosti*“ rozhodnutí představenstva akciové společnosti z roku, tedy ještě před rekodifikací (§ 51 odst. 1 ZOK).¹²² V tomto případě se jednalo o prodej akcií, na kterém zjednodušeně řečeno velice výhodně

¹¹⁹ BERAN a kol (2018) op. cit. pozn. 18, s. 103.

¹²⁰ HURYCHOVÁ, K., BORSÍK, D. *Corporate governance*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-654-9, s. 97

¹²¹ KOŽIAK, J. *Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách)*. Obchodněprávní revue. 2012, roč. 4, č. 4, s. 108-112.

¹²² HURYCHOVÁ, K., TOMÁŠEK P., ZVÁRA, M. *Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. 335s. ISBN 978-80-246-3500-2, s. 250.

benefitovali členové představenstva a někteří zaměstnanci. Nejvyšší soud dal sice ve svém rozhodnutí za pravdu žalobci, tedy že představenstvo nepostupovalo podle standardů řádné péče, dalo přednost vlastním zájmům před zájmy společnosti, přesto zde můžeme najít jinou zajímavou myšlenku. Tou je, že soud přisvědčil námitce, kterou namítali obvinění a to, že nelze požadovat a očekávat bezchybnost a stoprocentní správnost rozhodnutí, protože orgány společnosti musí při svém rozhodování disponovat určitým prostorem a zvážit celou řadu okolností.¹²³

Dalším příkladem, kde můžeme spatřovat podnikatelský úsudek na obranu členů volených orgánů společnosti je usnesení Nejvyššího soudu z roku 2008, kdy se dovolatelka domáhala postihu obviněných za údajně nevýhodný prodej pozemků. Z rozhodnutí vyplývá, že v případě obžalovaných nelze hovořit o úmyslu poškodit obchodní společnost, a přestože je možné konstatovat, že obvinění byli méně pečliví a opatrní při tvorbě smlouvy, nelze jim však vyčítat, že by rozhodovali bez jakýchkoli znalostí. Výsledná prodejní cena, zejména po započtení přibližných nákladů, které by bylo zapotřebí vynaložit na řádné znalecké posouzení, by byla s tímto znaleckým posouzením přibližně rovná realizované prodejní ceně.¹²⁴

Jako další bych ráda uvedla rozsudek Nejvyššího soudu z roku 2011, kde se posuzovaly rozhodné okolnosti pro uplatnění pohledávek. Soud přijal závěr, ve kterém shledává neuplatnění pohledávek možným, což nezakládá samo o sobě porušení péče řádného hospodáře (náležitá péče), za předpokladu, že jednatel uvážil možnou úspěšnost daného postupu a posoudil přitom možnosti společnosti prokázat vznik, trvání i výši pohledávky včetně pravděpodobnosti jejího vymožení za situace, kdy dlužník jasně není schopen dostát svým závazkům a ani částečně je plnit.¹²⁵

Z výše uvedeného lze tedy dovodit, že pravidlo podnikatelského úsudku se vyskytovalo v judikatuře ještě před rekonstrukcí OZ a jeho zakotvením v ZOK, jehož nová právní úprava dává pravidlu podnikatelského úsudku daleko jasnější vymezení.

Vlastní právní úprava § 51 ZOK zavádí jakési zmírňování poměrně striktních kritérií péče řádného hospodáře. Toto zmírnění má pozitivně motivovat členy volených orgánů obchodních korporací, zejména pokud se jedná o podstupovaná rizika spojená s jejich podnikatelským rozhodnutím.¹²⁶ V české právní úpravě se jedná o reakci na vývoj

¹²³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.11.2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005.

¹²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 5 Tdo 1127/2008.

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

¹²⁶ HAVEL, B. In: ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-480-3, s. 135.

v oblasti korporátního práva v zahraničí, a rozšiřování právních nástrojů regulujících procesy interní správy obchodních korporací o podnikatelský úsudek.¹²⁷ Jedná se tedy o určitý druh zproštění odpovědnosti výkonných orgánů společnosti za následky jejich rozhodnutí za předpokladu, že jsou tato rozhodnutí konána na základě relevantních a ověřených informací, v dobré víře a v zájmu společnosti.

Dle usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 30. 9. 2019, je jednatel ve výkonu funkce povinen jednat s potřebnými znalostmi (informovaně), rozumí se tedy využít všechny rozumně dostupné zdroje a tyto zdroje je zapotřebí pečlivě vyhodnotit. Tyto skutečnosti zapotřebí posuzovat ex ante, tj. optikou skutečností, které mohly a měly být jednatelem známy. Dané rozhodnutí nemůže být zkoumáno ex post, tedy skutečnostmi, které vyšly najevo až poté, co bylo dané rozhodnutí učiněno.¹²⁸ Dodejme již jen, že v daném konkrétním případě bylo shledáno, že žalovaná jednatelka nepostupovala v souladu s péčí řádného hospodáře, protože nejednala s potřebnou pečlivostí, když nepožadovala odborné ověření způsobilosti.

Obdobnou judikaturu lze nalézt i v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 2018, kdy soudce shledává, že při výkonu funkce jednatele (ve společnosti s ručením omezeným) není podstatné, k jakým následkům vedla jednatelova rozhodnutí (jakkoli se mohla projevit negativně), nelze tedy vyvozovat, že jedná jednatel protiprávně. Teprve zjištění, že došlo k porušení péče řádného hospodáře v některém z jejich aspektů, zakládá protiprávní jednání.¹²⁹

Lze tedy uzavřít, že institut podnikatelského úsudku je reflektován českými soudy v hojně míře.

5.3.1. Americká právní úprava

Vývoj „*business judgment rule*“ můžeme sledovat zejména v rozhodovací praxi soudů ve Spojených státech amerických, konkrétně státu Delaware. Důležité je podotknout, že vzhledem ke komplexnosti problému „*business judgment rule*“ v případě americké judikatury budu níže provádět pouze stručnější rozbor a popis dané problematiky pro ilustraci rozdílností a podobností s českou judikaturou a právním prostředím. Ve vlastní americké judikatuře je podnikatelský úsudek a jeho posuzování

¹²⁷ HURYCHOVÁ (2015) op. cit. pozn. 120, s. 104.

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 90/2019.

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR 29 Cdo 3770/2016, obdobně pak rozsudky Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 7 Cdo 90/2019, a ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015

vnímáno spíše jako zdrženlivost soudů pro posuzování podnikatelského rozhodnutí.¹³⁰ Odpovědnost je vyvozována nikoli za výsledek činnosti, ale za postup při rozhodování, kde jsou důležitá základní tři pravidla.

Základním a prvním pravidlem je dobrá víra, respektive víra jednání v nejlepším zájmu obchodní společnosti (nesmí dojít ke střetu zájmů). Druhým pravidlem je informovanost, člen voleného orgánu musí uvážit dostupné informace. A třetím pravidlem je nezbytná racionalita rozhodnutí.¹³¹ Za splnění těchto předpokladů nebude soud posuzovat vlastní podnikatelský úsudek a zda dané podnikatelské rozhodnutí bylo řádné či ne.

Pokládám za vhodné připomenout, že důležitou součástí americké právní úpravy je náležitost důkazního břemena (viz předchozí výklad), které ve Spojených státech amerických nese žalobce a prokázání nenaplnění některého z předpokladů automaticky nezakládá vznik odpovědnosti. Ze zajímavých soudních rozhodnutí bych ráda zmínila například spor Litwin vs. Allen, kdy ředitelé společnosti schválili nákup obligace. Soud se sice vyjádřil, že žádný člen představenstva není neomylný a může se dopustit chyby, nutné ovšem je, aby při svém rozhodování postupoval s mírou péče, kterou lze očekávat u prozíravého bankéře, pak může být zproštěn odpovědnosti, i když se později může ukázat, že jeho posouzení nebylo správné. V daném případě ovšem ke zproštění ředitelů společnosti jejich odpovědnosti nedošlo. Jednání ředitelů bylo označeno za riskantní, lehkomyšlné, nepotřebné a neobvyklé natolik, že bylo v rozporu se základní bankovní konvencí v bankovní praxi.¹³²

5.3.2. Britská právní úprava

Britská právní úprava a soudní praxe přináší poněkud odlišný pohled na danou problematiku, a proto se jí budu věnovat podrobněji. V Británii existuje systém, který vyžaduje, aby všechny veřejně obchodovatelné společnosti dodržovaly „*UK Corporate Governance Code*“ (Kodex správy a řízení společnosti) a zejména potom CA 2006. Tyto právní úpravy se týkají zejména managementu a ředitele, popřípadě ředitelů (u veřejně

¹³⁰ BRANSON D.M. *The Rule That Isn't a Rule - The Business Judgment Rule*, 36 Val. U. L. Rev. 631 (2002) [online]. Valparaiso University Law [cit. 22. 2. 2022]. Dostupné z: <https://scholar.valpo.edu/vulr/vol36/iss3/3>

¹³¹ PETROV, J. *Obecná odpovědnost členů představenstva akciových společností v česko-americko-německém srovnání*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4386-2, s. 35.

¹³² HURYCHOVÁ (2015) op. cit. pozn. 120, s. 106.

obchodovaných společností).¹³³ Níže bych ráda přiblížila, co je předmětem dané právní úpravy.

Vlastní termín ředitel není výslovně v CA 2006 definován, nicméně všeobecně se tento výraz použije na jakéhokoli člena, který zastává vedoucí pozici ve společnosti, ať je název této pozice jakýkoli. Jde zejména o případy, kdy oficiální titul tohoto vedoucího pracovníka nezní přímo ředitel, ale například manažer nebo „*governor*.“¹³⁴ V naší právní úpravě by se mohlo jednat zejména o předsedy představenstva nebo například jednatele společnosti.

Práva ředitele a jeho pravomoci se mohou lišit zejména s ohledem na velikost a charakter společnosti. Zde nemusíme uvádět mnoho příkladů jednotlivých odlišností, stačí pouze vzpomenout, že například v rodinných podnicích může být ředitel zároveň vlastníkem či spoluvlastníkem společnosti daleko častěji, než ve velkých národních či nadnárodních korporacích. Pravomoci ředitele se tedy mohou lišit případ od případu, a to i kvůli firemní politice v každé jednotlivé firmě a jejím vnitřním směrnicím.¹³⁵ Důležitou částí jsou tedy bezpochyby povinnosti ředitele, jakožto toho, kdo „řídí“ firmu (otáčí pomyslným kormidlem), a naplňování těchto povinností v rámci péče řádného hospodáře.

Všeobecné povinnosti v člancích 171-177 CA 2006 stanovují, že tyto (fiduciární) povinnosti je ředitel povinen dodržovat zejména vůči společnosti samotné. Faktem zůstává, že ředitel může být do své pozice navržen například akcionářem, nezakládá to však povinnosti ředitele vůči tomuto akcionáři.¹³⁶ Ředitel musí tedy mít na zřeteli zejména nejlepší zájem společnosti.

Další důležitou právní úpravou je zejména ustanovení, které zakotvuje novou právní část nazvanou „*všeobecné povinnosti ředitelů*.“¹³⁷ Jedná se zejména o dva hlavní principy. První je fiduciární povinnost (povinnost „*dobré víry a čestnosti*“) a druhou všeobecná povinnost schopnosti a péče, které jsou zakomponovány do pravidel níže uvedených.

¹³³ BIRDS J., BOYLE A.J., CLARK B., MCCORMACK G., SOLINAS M., VARNEY M.R., VILLIERS C. *Boyle & Birds's Company Law*. Jordan Publishing Limited 2014. ISBN 978-1846619557, s. 549.

¹³⁴ DIGNAM A., LOWRY J. *Company Law*. Oxford University Press, 9th edition 2016. ISBN 978-0198753285, s. 268.

¹³⁵ FORDE M., HUGH K. *Company Law*. Round Hall, 5th edition 2017. ISBN 978-0-41405-635-0, s. 128.

¹³⁶ DIGNAM (2016) op. cit. pozn. 134, s. 315. Obdobně též FORDE (2017) op. cit. pozn. 135, s. 515.

¹³⁷ BIRDS (2014) op. cit. pozn. 133, s. 595.

5.3.3. Povinnost jednat v rámci pravomocí

První všeobecnou povinností je povinnost ředitele jednat v souladu s firemní politikou, vnitřními předpisy a vykonávat vliv a svou funkci pouze pro účely, pro něž byl ředitel zmocněn. Tato povinnost jednat v rámci pravomocí se může v určitých případech dostat do konfliktu s dalším ustanovením uvedeným níže, a to jednat v rámci dobré víry (zejména v případech navyšování základního kapitálu a přidělování akcií).¹³⁸ Ředitelé jsou také povinni nevstupovat do žádných transakcí, které jsou nelegální nebo „*ultra vires*“ společnosti, stejně jako nesmí vstupovat do transakcí, které jsou nad rámec jejich pravomocí.¹³⁹

5.3.4. Povinnost prosazovat úspěch společnosti

Ředitelé jsou vázáni vykonávat pravomoci jim svěřené *bona fide* (v dobré víře), které jsou na jejich vyhodnocení a jsou ku prospěchu společnosti. Povinnost čestnosti (v originále „*honesty*“) a dobré víry při vykonávání funkce byla primární fiduciární povinností, přestože „*statutární kodex*“ (z CA 2006) ji přesunul „*až na místo druhé*“.¹⁴⁰ Co se rozumí úspěchem společnosti, stejně jako koncepty *shareholder* a *stakeholder value*, již byly v této diplomové práci podrobněji rozebírány v kapitole druhé. Zde již jen dodejme a připomeňme, že článek 172 (CA 2006) rozšiřuje výše zmíněné (*shareholder* a *stakeholder value*) a referuje více k zájmům členů než zájmům *shareholderů* (společníků), což činí zejména s ohledem i na ostatní druhy společností (*guarantee company*, což bývají zejména neziskové organizace).¹⁴¹

Jádrem povinnosti je jednat tak, aby ředitel zvážil, v dobré víře, co by nejpravděpodobněji vedlo k podpoře úspěchu společnosti pro výhody jejich členů jako celku. Dále je toto jádro doplněno tím, aby ředitel bral zřetel na následující faktory jmenovitě:

- Pravděpodobné následky jakéhokoli rozhodnutí v dlouhodobém měřítku
- Zájem zaměstnanců společnosti
- Potřebu podporovat obchodní vztahy společnosti s dodavateli, odběrateli a dalšími
- Dopad provozu společnosti na komunitu a životní prostředí
- Žádoucí je udržování vysokých standardů obchodního jednání a

¹³⁸ DIGNAM (2016) op. cit. pozn. 134, s. 320.

¹³⁹ PENNINGTON, R., R. *Pennington's Company Law*. Butterworths Law, 7th edition 1995. 978-0406045744, s. 779.

¹⁴⁰ BIRDS (2014) op. cit. pozn. 133, s. 604.

¹⁴¹ BIRDS (2014) op. cit. pozn. 133, s. 605.

- Potřeba jednat férově stejně jako mezi členy společnosti.

Na jednu stranu má tedy ředitel povinnost brát zřetel na vnější okolnosti výše vyjmenované. Na druhou stranu se může tento zájem od zájmů členů společnosti třeba i výrazně lišit (zejména například s ohledem na ekologické zájmy). Zde se nabízí otázka, do jaké míry může brát na tyto faktory ředitel zřetel, aniž by porušoval (nenaplňoval) povinnost jednat zejména v zájmu členů (*shareholderů*). Tato úvaha britské právní úpravy je ovšem nad rámec této diplomové práce, proto zde jen doplníme, že ponechává zajímavý prostor individuální úvaze.

5.3.5. Povinnost vykonávat nezávislé rozhodnutí.

Článek 173 (CA 2006) stanoví, že ředitelé musí vykonávat nezávislá rozhodnutí, jmenovitě nesmí omezovat své úvahy, pokud nejednají v souladu s dohodou, která byla řádně inkorporována do firemního řádu společnosti, nebo nebyla autorizována stanovami společnosti.¹⁴² Jde tedy zejména o princip nezávislosti ředitele a jeho rozhodnutí, pokud tomu není společností určeno jinak.

5.3.6. Povinnost vykonávat rozumnou péči, dovednosti a pečlivost.

Povinnost vykonávat rozumnou péči, dovednosti a pečlivost je ukotvena v článku 174 (CA 2006) a byla vždy součástí britského obecného práva, nicméně až donedávna byla určitá „rozumnost“ pouze subjektivním standardem. Nyní je jasné, že podle článku 174 (2) musí ředitel projevit patřičnou péči, dovednosti a pečlivost, které by vykonal rozumně pečlivý člověk jednak s všeobecnou znalostí, dovednostmi a zkušenostmi, které by bylo oprávněné očekávat od člověka majícího ve vztahu ke společnosti stejné funkce jako ředitel. Dále je od ředitele očekáváno, že bude výkon funkce provádět s všeobecnou znalostí, dovednostmi a zkušenostmi, kterými ve skutečnosti sám disponuje.¹⁴³

5.3.7. Povinnost vyhýbat se konfliktu zájmů a nepřijímat benefity od třetích stran

Tato povinnost byla již delší dobu zakořeněna v obecných zákonných principech, ze kterých články 175-177 (CA 2006) vychází. Článek 175 modifikuje obecný princip vyhýbání se střetu zájmů ve své aplikaci právě na ředitele společnosti. Článek 176 stanovuje zákaz přijímání benefitů od třetích stran a článek 177 potom rozšiřuje toto

¹⁴² DIGNAM (2016) op. cit. pozn. 134, s. 338.

¹⁴³ BIRDS (2014) op. cit. pozn. 133, s. 612.

ustanovení o povinnost předkládat „zájmy“ (střet zájmů) v navržených transakcích a obchodních ujednáních společnosti.¹⁴⁴

5.3.8. Nefyzická povaha společnosti

Umělá povaha společností vytváří jeden specifický problém – ve skutečnosti fyzicky neexistuje, což lze doložit zejména historickým pohledem, kdy byla společnost vnímána jako entita dvou nebo více fyzických osob, které disponovaly legální osobností samy o sobě.¹⁴⁵ Pokud orgány společnosti (valná hromada nebo zasedání představenstva) učiní rozhodnutí, pak můžeme říci, že rozhodnutí je akt společnosti jako takové. Zde ovšem opět narážíme na onu nefyzickou povahu společnosti, protože jednání s vnějším prostředím společnosti se ve většině případů uskutečňuje prostřednictvím manažerů, agentů, „úředníků“ (zaměstnanců společnosti), respektive skrze médium živého člověka.¹⁴⁶ Z hlediska faktického jde tedy zejména o jednání jednotlivých fyzických osob uvnitř společnosti, které samy o sobě definují společnost, a z tohoto titulu je tedy funkce ředitele jako takového nanejvýš důležitou součástí, a logicky se jí tak věnuje v právní úpravě stále větší prostor.

Závěrem lze tedy shrnout, že z hlediska britského přístupu k právnímu systému můžeme říci, že právo podnikatelského úsudku se v britském právu jako takovém nevyskytuje, přesto zde existuje komplexní právní úprava, která se daného tématu dotýká a svým způsobem ho definuje z jiného úhlu pohledu. Jde zejména o jednotlivé články, které svým způsobem vymezují, jak se má provádět „řádný“ podnikatelský úsudek (a s tím spojená péče řádného hospodáře), respektive nijak nevymezují odpovědnost za důsledky podnikatelského rozhodnutí, což lze do značné míry ztotožňovat s přístupem českým nebo americkým. Lze tedy říci, že britským právem je daná oblast podnikatelského úsudku do značné míry pokryta, a to i přesto, že vlastní institut podnikatelského úsudku zde definován nenalezneme.

5.4. Dílčí shrnutí

Podnikání, respektive podnikatelská rozhodnutí jsou již z podstaty věci riziková, a proto jsou chráněna vlastní právní úpravou v podobě pravidla podnikatelského úsudku. Vlastní zákonná úprava stanovuje, že člen voleného orgánu musí jednat loajálně, v dobré víře a informovaně, aby naplnil pravidlo podnikatelského úsudku a nevztahovala se na

¹⁴⁴ BIRDS (2014) op. cit. pozn. 133, s. 614.

¹⁴⁵ FORDE (2017) op. cit. pozn. 135, s. 65

¹⁴⁶ DIGNAM (2016) op. cit. pozn. 134, s. 251.

něj odpovědnost za následky tohoto rozhodnutí. V judikatuře se vyskytuje pojem podnikatelského úsudku poměrně hojně, přičemž důležité je, aby soudy posuzovaly pohledem ex ante nikoli ex post. Posledním bodem, který přináší zajímavý vhled do právní úpravy je popis a analýza amerického a britského práva.

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se detailně zabývala obsahem péče řádného hospodáře. Daná problematika byla komplexně popsána, rozebrána a komparována mezi různými odbornými zdroji, a to ať již českými, nebo zahraničními. V jednotlivých kapitolách jsem se zabývala zejména jednotlivými složkami obsahu péče řádného hospodáře.

V kapitole první pojednávám o historickém exkurzu, který dokresluje vývoj institutu péče řádného hospodáře a jeho východiska na našem území, dále zde vymezuji okruh osob, které jsou takovou povinností v rámci výkonu své funkce obtíženy. Nastíněn je zde i procesní institut důkazního břemena, a s tím související otázka, zda-li je povinnost péče řádného hospodáře povinností zákonnou – subjektivní, nebo smluvní – objektivní. Zde se přikláním k povinnosti smluvní, neboť jako taková vzniká na základě dohody, kterou člen voleného orgánu dobrovolně přijímá.

V kapitole druhé se zabývám loajalitou, jako jednou z nejdůležitějších povinností v rámci péče řádného hospodáře. Od obecné definice blíže přistupuji k definování, popisu a rozboru korporální loajality, navazuji nástínem aktivní a pasivní části loajality, a také zájmem obchodní korporace, jehož modelům je věnována podstatná část kapitoly, a to z toho důvodu, že díky nim lze lépe porozumět tvorbě vůle obchodní korporace. V poslední části se potom zabývám otázkou, jak se na problematiku loajality nahlíží optikou po zániku funkce člena voleného orgánu, tedy zda, a případně jaký má na něj tato povinnost dopad.

Kapitola třetí nabízí vhled do oblastí potřebných znalostí. Zde můžeme rozlišit zejména dva hlavní přístupy, a to negativní vymezení potřebných znalostí a pozitivní vymezení potřebných znalostí. Je zde zdůrazněna potřeba identifikace situace, ve které členovi voleného orgánu potřebné znalosti schází, a je tedy nezbytné, své možnosti a znalosti správně vyhodnotit. Neméně důležitým bodem je informovanost, a s tím související opatřování si relevantních informací z dostupných zdrojů, které zakončuje tuto kapitolu.

Kapitola čtvrtá poskytuje vymezení pojmu pečlivosti, jako důkladné a svědomité činnosti. Ve vlastní kapitole dále pojednávám o osobním výkonu funkce člena voleného orgánu, které se má věnovat dostatečně a pečlivě, a zároveň možné případné delegaci tohoto výkonu funkce (kterou rozlišujeme jako horizontální a vertikální). Následuje porovnání vztahu pečlivosti a loajality, kde docházím k závěru, že je nezbytné tyto dvě

složky držet v rovnováze. Zmiňuji také možnost smluvní modifikace a zpřísnění standardu pečlivosti ve smlouvě o výkonu funkce. Kapitulu zakončuji pojednáním o objektivním a subjektivním standardu péče.

V poslední kapitole jsem se zabývala podnikatelským úsudkem. Podnikatelský úsudek byl zkoumán zejména z pohledu loajality, obhajitelného zájmu, informovanosti a dobré víry. Nosnou myšlenkou podnikatelského úsudku je, že člen voleného orgánu není odpovědný za následky podnikatelského rozhodnutí za předpokladu dodržení péče řádného hospodáře. Dále jsem zkoumala judikaturu vázanou na danou problematiku, kde se myšlenky podnikatelského úsudku objevují již před rekonstrukcí OZ z roku 2012, respektive právní úpravou § 51 odst. 1 ZOK, a ještě v hojnější míře po zavedení v této právní úpravě. Následovala komparace a popis s právní úpravou americkou, kde můžeme sledovat jisté, avšak ne zcela zaměnitelné podobnosti v komparaci s českým právem, a dále rozbor práva britského, který volí značně odlišný přístup k dané problematice.

Obsah péče řádného hospodáře je tedy komplexní institut skládající se z více jednotlivých částí, přičemž každá si zasluhuje svoji náležitou pozornost. Obsah péče řádného hospodáře je v českém právním prostředí, jak v zákonné, tak i judikатурní podobě, dobře zakotven a poskytuje oporu právního rámce pro problematiku výkonu funkce člena voleného orgánu. Z vývoje a současné podoby jednotlivých zákonných definic, zahraničních právních norem, judikatur a nejednoznačných oblastí, které můžeme nalézt, lze vyvodit, že je tato problematika stále rozvíjena, a je možné očekávat další snahu zákonodárců i odborné veřejnosti o vylepšení institutu péče řádného hospodáře tak, aby co nejlépe odpovídal potřebám společnosti.

Základním cílem této diplomové práce bylo detailně popsat a analyzovat obsah péče řádného hospodáře, stejně jako poskytnout vhled do problematiky péče řádného hospodáře po zániku funkce člena voleného orgánu a komparaci s právní judikaturou a zahraniční právní úpravou. Jsem přesvědčená, že se všechny tyto cíle podařilo naplnit, přestože by některé myšlenky, na které jsem při psaní této práce narazila, vydaly na zajímavé náměty pro další vědecké zkoumání. Zde také spatřuji přesah této diplomové práce, a to právě v oněch zajímavých výzkumných otázkách, které by mohly být přínosné pro širší objasnění právní problematiky nejen v oblasti péče řádného hospodáře.

Přínos této diplomové práce také spatřuji, mimo naplnění cílů této práce, v jasném vymezení jednotlivých pojmů a vlastního obsahu povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, jejichž analýza a interpretace může být dobrým indikátorem pro členy voleného orgánu společnosti v rámci postupování v souladu s dodržováním řádného

výkonu funkce. Nesmíme opomenout ani pravidlo podnikatelského úsudku, které nabízí členům voleného orgánu právní oporu pro náležitý výkon jejich činnosti.

Seznam použitých zkratk

OZ - zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ZOK - zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů

obchodní zákoník - zákon č. 531/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

CA 2006 - Companies Act 2006

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BERAN, K., ČECH, P., DVOŘÁK, B., ELISCHER, D., HRÁDEK, J., JANEČEK, V., KÜHN, Z., NOVNOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L., ONDŘEJEK, P. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekodifikaci českého soukromého práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. 296s. ISBN 978-80-7598-043-4.

BIRDS J., BOYLE A.J., CLARK B., MCCORMACK G., SOLINAS M., VARNEY M.R., VILLIERS C. *Boyle & Birds's Company Law*. Jordan Publishing Limited 2014. 1068s. ISBN 978-1846619557.

ČECH, P., ŠUK, P. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Ivana Hexnerová - BOVA POLYGON, 2016. 376s. ISBN 978-80-7273-177-0.

ČERNÁ, S. *Obchodní právo. Akciová společnost. 3. díl*. Praha: ASPI, 2006. 360s. ISBN 80-7357-164-1.

ČERNÁ, S. *Pocta Stanislavu Plívovi k 75. narozeninám: aktuální otázky soukromého práva na počátku nového tisíciletí*. 1. vydání. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008. 370s. ISBN 978-80-7357-370-6.

ČERNÁ, S., ČECH, P. a kol. *Právo společností – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku. Pocta Ivaně Štenglové k sedmdesátým narozeninám*. Vydání 1. Praha: C. H. Beck, 2012. 303s. ISBN 978-80-7400-262-5.

ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol. *Právo obchodních korporací*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021. 656s. ISBN 978-80-7598-991-8.

DĚDIČ, J. *Obchodní zákoník: komentář*. Praha: Polygon, 2002. 2417s. ISBN 80-7273-071-1.

DIGNAM A., LOWRY J. *Company Law*. Oxford University Press, 9th edition 2016. 491s. ISBN 978-0198753285.

DVOŘÁK, J., MACKOVÁ, A. *Pocta Aleně Winterové k 80. narozeninám*. Praha: Všehrd, 2018. 591s. ISBN 978-80-85305-53-1.

EICHLEROVÁ, K. a kol. *Rekodifikace obchodního práva – pět let poté. Svazek I. Pocta Stanislavě Černé*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 544s. ISBN 978-80-7598-426-5.

FELLMETH, A., X., HORWITZ, M. *Guide to Latin in International law*. Oxford University Press, 2009. 298s. ISBN: 978-01-9536-938-0.

FORDE M., HUGH K. *Company Law*. Round Hall, 5th edition 2017. 658s. ISBN 978-0-41405-635-0.

HAVEL, B. *Obchodní korporace ve světle proměn: variace na neuzavřené téma správy obchodních korporací*. Praha: Auditorium, 2010. 196s. ISBN 978-80-87284-11-7.

HAVEL, B., ŽITŇANSKÁ, L. *Fiduciární povinnosti orgánů společnosti na pomezí korporativního, insolvenčního a trestního práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2020. 272s. ISBN 978-80-7598-892-8.

HOLMAN, R. *Ekonomie*. 4. aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. 709s. ISBN 978-80-7179-891-0.

HURDÍK, J. *Zásady soukromého práva*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 168s. ISBN 80-210-2001-6.

HURYCHOVÁ, K., BORSÍK, D., eds. *Corporate governance*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 280s. ISBN 978-80-7478-654-9.

HURYCHOVÁ, K., TOMÁŠEK P., ZVÁRA, M. *Obchodní korporace v judikatuře českých a zahraničních soudů*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. 335s. ISBN 978-80-246-3500-2.

HUSÁR, J, CSACH, K. *Konflikty zájmů v práve obchodných společností*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2018. 224s. ISBN 978-80-8168-926-0.

KAŠPAROVÁ, K., KUNZ, V. *Moderní přístupy ke společenské odpovědnosti firem a CSR reportování*. Praha: Grada, 2013. Management (Grada), 160s. ISBN 978-80-247-4480-3

KINCL, J., SKŘEJPEK, M, URFUS, V. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. 408s. ISBN 80-7179-031-1.

KUNZ, V. *Společenská odpovědnost firem*. Praha: Grada, 2012. Expert (Grada), 208s. ISBN 978-80-247-3983-0.

LASÁK, J., POKORNÁ, J., ČÁP, Z., DOLEŽIL, T. a kol. *Zákon o obchodních korporacích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 2800s. ISBN 978-80-7478-537-5.

LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář (2 svazky)*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2021. 2296s. ISBN 978-80-7400-852-8.

MANCELOVÁ, S. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. Praha: C.H. Beck, 2015. 132s. ISBN 978-80-7400-584-8.

MORAVEC, T., ANDREISOVÁ, L. *Obchodní společnosti pohledem Corporate Governance*. Praha: Grada Publishing, 2021. Právo pro praxi, 312s. ISBN 978-80-271-1217-3.

NOVOTNÁ, KRTOUŠOVÁ, L. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. 184s. ISBN 978-80-7598-039-7.

PENNINGTON, R., R. *Pennington's Company Law*. Butterworths Law, 7th edition 1995. 1082s. 978-0406045744.

PETROV, J. *Obecná odpovědnost členů představenstva akciových společností v česko-americko-německém srovnání*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. 104s. ISBN 978-80-210-4386-2.

ROZEHNAL, A. *Teorie korporátního práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2018. 199s. ISBN 978-80-7380-723-8.

ŘEHÁČEK, O. *Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů*. Praha: C.H. Beck, 2010. 199s. ISBN 978-80-7400-346-2.

SIGMUNDOVÁ, M., JANÁK, M., LOMNICKÝ, R., BLAŽEK ČERVENKOVÁ, P. *Péče řádného hospodáře v širším kontextu českého soukromého práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 150s. ISBN 978-80-7380-411-4.

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J., PELIKÁNOVÁ, I., PELIKÁN, R., BÁNYAIOVÁ, A. a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1736s. ISBN 978-80-7478-370-8.

ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 1008s. ISBN 978-80-7400-480-3.

ŠTENGLOVÁ, I., PLÍVA, S., TOMSA, M. *Obchodní zákoník 13. vydání*. Praha: C.H. Beck, 2010. 1478s. ISBN 978-80-7400-354-7.

2. Seznam použitých odborných článků

BEJČEK, J. *Principy odpovědnosti statutárních a dozorčích orgánů kapitálových společností*. Právní rozhledy. Praha: C.H.Beck, 2007, roč. 15., č. 17, s. 613 – 624.

BORSÍK, D. *Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku bez legend*. Obchodněprávní revue, 2015, č. 7-8, s. 193-205.

ČECH, P. *Péče řádného hospodáře a povinnost loajality*. Právní rádce, 2007, č. 3, s. 4 – 16.

ELIÁŠ, K. *Variabilita života a právní schémata (K souběhu pracovního poměru s členstvím ve statutárním orgánu obchodní korporace)*. Obchodněprávní revue, 2009, č. 10, s. 271-277).

HÁMORSKÁ, A. *Povinnost členů orgánů obchodních korporací jednat s péčí řádného hospodáře po rekodifikaci*. Obchodněprávní revue, 2012, č. 9, s. 250 – 256.

HAVEL, B. *Synergie péče řádného hospodáře a podnikatelského úsudku*. Právní rozhledy, 2007, č. 11, s. 413 – 416.

HAVEL, B. *Výkon funkce člena statutárního orgánu, včetně smlouvy o výkonu funkce v prolnutí ZOK a ObčZ*. Karlovarské právní dny 2014. Sborník. Praha: Leges, 2014, s. 412 - 421.

HOUDEK, Z. *Nad charakterem porušení fiduciárních povinností člena voleného orgánu*. Časopis pro právní vědu a praxi, 2016, č. 4, s. 541-553.

JOSKOVÁ, L. *Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře?*. Obchodněprávní revue, 2019, č. 11-12, s. 281-286.

KOŽIAK, J. Pravidlo podnikatelského úsudku v návrhu zákona o obchodních korporacích (a zahraničních právních úpravách). Obchodněprávní revue. 2012, roč. 4, č. 4, s. 108-112.

KRTOUŠOVÁ, L. *Péče řádného hospodáře: odpovídá britskému konceptu duty of care, skill and diligence?*. Obchodněprávní revue, 2013, č. 10, s. 277-284.

NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, L. *Zákaz konfliktu zájmů jako jádro fiduciární povinnosti loajality*. Obchodněprávní revue, 2016, č. 6, s. 181-189.

ŠTENGLOVÁ, I., ŠUK, P. *Některé důsledky porušení péče řádného hospodáře (nejen) v judikatuře českých soudů*. Obchodněprávní revue, 2021, č. 3, s. 153-164.

WEINHOLD LEGAL. *Funkce člena statutárního orgánu - péče řádného hospodáře a výběr třetí kvalifikované osoby*. Legal Update, 2020, č. 1.

3. Seznam použitých internetových zdrojů

BALABÁN, P., ČÁP, Z., FALDYNA, F., HAMPEL, P., HORÁČEK, T., HUŠEK, J., KOVAŘÍK, Z., KOŽIAK, J., LIŠKA, P., MAREK, K., POHL, T., POKORNÁ, J., ROZEHNALOVÁ, N., TOLLNEROVÁ, P. a kol. *Obchodní zákoník: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. ASPI_ID KO513_1991CZ. Dostupné z: www.aspi.cz.

BRANSON D.M.: *The Rule That Isn't a Rule - The Business Judgment Rule*, 36 Val. U. L. Rev. 631 (2002) [online]. Valparaiso University Law. Dostupné z: <https://scholar.valpo.edu/vulr/vol36/iss3/3>

FREEMAN, R., E., MCVEA, J., *A Stakeholder Approach to Strategic Management* (2001) [online]. Dostupné z: <http://faculty.wvu.edu/dunnc3/rprnts.stakeholderapproach.pdf>

FRIEDMAN, M., *The Social Responsibility of Business is to Increase Its Profits*. The New York Times, [online]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/1970/09/13/archives/a-friedman-doctrine-the-social-responsibility-of-business-is-to.html>

HANSMANN, H., KRAAKMAN, R. *The End of History for Corporate Law* [online] Yale Law School Working Paper No. 235; NYU Working Paper No. 013; Harvard Law School Discussion Paper No. 280; Yale SOM Working Paper No. ICF - 00-09. s. 9. Dostupné z: http://www.law.harvard.edu/programs/olin_center/papers/pdf/280.pdf

LASÁK, J. *Pár poznámek k péči řádného hospodáře členů statutárního orgánu na prahu rekonstrukce*. [online] 2011. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/par->

[%20poznámk-k-peci-radneho-hospodare-clenu-statutarniho-organu-na-prahu-rekodifikace-76933.html](#)

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání*. [Systém BECK-online] Praha: C. H. Beck, 2022. Marg. č. 2. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/index.seam>

Prusa research a.s. *O nás*. [online]. Dostupné z: <https://www.prusa3d.cz/o-nas/>

ROE, M., J. *Dodge v. Ford: What Happened and Why?* [online]. European Corporate Governance Institute - Law Working Paper No. 619/2021. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=3943559> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3943559>

Slovník současné češtiny, [online]. Lingea. Dostupné z: <https://www.nechybujte.cz/slovník-soucasne-cestiny>,

ŠTENGLOVÁ, I., HAVEL, B., CILEČEK, F., KUHN, P., ŠUK, P. *Zákon o obchodních korporacích. 3. vydání*. [Systém BECK-online] Praha: C. H. Beck, 2020. Marg. č. 7. Dostupné z: <https://www-beck-online-cz.ezproxy.is.cuni.cz/bo/index.seam>

4. Seznam použitým právních předpisů

Companies Act 2006.

Zákon č. 946/1811 ř. z., všeobecný občanský zákoník rakouský.

Zákon č. 1/1863 ř. z., všeobecný rakouský obchodní zákoník.

Zákon č. 58/1906 ř. z., o společnostech s omezeným ručením.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) .

5. Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3864/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 7. 2019, sp. zn. 27 Cdo 4593/2017.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 1. 2014, sp. zn. 21 Cdo 632/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 9 Tdo 124/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 4. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2363/2011.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2869/2011.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2014, sp. zn. 23 Cdo 4106/2013.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 7 Cdo 90/2019.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 9. 2018, sp. zn. 27 Cdo 4163/2017.
Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2964/2008.
Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 4. 2019, sp. zn. 5 Cmo 235/2018.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2974/2012.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 877/2018.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 9. 2014, sp. zn. 29 Cdo 662/2013.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.11.2005, sp. zn. 5 Tdo 1143/2005.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.10.2008, sp. zn. 5 Tdo 1127/2008.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 90/2019.
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3770/2016.
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14. 11. 2019, sp. zn. 5 Cmo 72/2019.

Obsah povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá obsahovou náplní dílčích povinností, které se souhrnně nazývají „péče řádného hospodáře“. Žádná z povinností, které jsou v práci rozebrány, a které tvoří názvy jednotlivých kapitol nestojí osamoceně, nýbrž je nutné poměřovat je v jejich vzájemné souvztažnosti, jako celek. K tomu, aby povinná osoba dostala povinnosti péče řádného hospodáře, musí dojít ke kumulativnímu splnění všech dílčích povinností, které jsou v textu práce rozebrány, a to u každého právního jednání, které taková povinná osoba činí.

Práce se dělí na pět hlavních částí. První část se zabývá historickým exkurzem, který dokresluje vývoj institutu péče řádného hospodáře, dále je zde vymezen okruh osob, které jsou takovou povinností v rámci výkonu své funkce obtíženy. Nastíněn je zde i procesní institut důkazního břemena a s tím související otázka, zda-li je povinnost péče řádného hospodáře povinností zákonnou – subjektivní, nebo smluvní – objektivní.

Druhá část je zaměřená na povinnost loajality a popisuje přístup k chápání zájmu obchodní korporace. Konečně se tato část zabývá i otázkou, zda povinnost loajality přetrvává i po zániku funkce člena voleného orgánu.

Třetí část se váže na téma výkonu funkce na základě potřebných znalostí. V této části je dále rozveden pojem potřebných znalostí a s nimi související požadavek informovanosti člena voleného orgánu.

Ve čtvrté části je zpracován standard dochvilnosti v plnění určitých povinností, a to pečlivost. V této části je rovněž rozebrán osobní výkon funkce člena voleného orgánu a možnost případné delegace jeho povinností. V neposlední řadě je zde zmíněn vztah mezi pečlivostí a loajalitou.

Pátá část je věnována institutu podnikatelského úsudku, kde je věnována pozornost především jeho zákonnému a judikaturnímu vymezení. Závěrem je analyzována americká a britská právní úprava tohoto institutu.

Klíčová slova: péče řádného hospodáře, podnikatelský úsudek, loajalita

The content of duty to act with due managerial care

Abstract

This thesis looks at the various duties collectively called “*due managerial care*”. None of the duties discussed in the thesis, which form the titles of the individual chapters, stands apart from the others. Their relationship to one another must be considered as a whole. In order for a person to perform due managerial care, there must be the cumulative fulfillment of all the duties discussed in the thesis, namely for each legal act that such a person is required to perform.

The thesis is divided into five main parts. The first part offers a historical excursus, which illustrates the development of the institution of due managerial care. It then defines the range of people who are burdened with such a responsibility in the performance of their duties. It also outlines the procedural institution of the burden of proof and the related question of whether the duty of due managerial care is a legal-subjective or contractual-objective duty.

The second part focuses on the duty of loyalty and describes the approach to understanding the interests of a business corporation. This part concludes with the question of whether the duty of loyalty continues after the position of a member of an elected body is terminated.

The third part addresses the topic of the exercise of a position on the basis of requisite knowledge. This part further explores the concept of requisite knowledge and the related awareness requirement of a member of an elected body.

The fourth part elaborates on the standard of punctuality in the performance of certain duties, namely diligence. This part also discusses the personal exercise of the duties of a member of an elected body and the possible delegation of his or her duties. Finally, the relationship between diligence and loyalty is discussed.

The fifth part is devoted to the institution of business judgment, where attention is paid primarily to its statutory and case law definition. The conclusion analyzes the American and British legal regulation of this institution.

Keywords: due managerial care, business judgment rule, loyalty